

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 27
16/2012
28. apríl 2012

L. Štúr

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

Cena 0,50 €

Zaspíme príležitosť
Strana 4.

Z kolotoča exekúcie
ťažko vystúpiť
Strana 5.

Predseda parlamentu
exkluzívne pre SNN
Strana 6.

Rebelujúci búrlivák
a túlavá duša
Strana 10.

Zo života
Matice slovenskej
Strana 11. - 12.

SLOVO O SLOVENSKU

Koncom mája 1941 prišiel Mirovi Dvorníkovi do II. zlínskeho internátu telegram z osobného oddelenia firmy Baťa: ... že evidujú jeho už vyše štvrtýždňovú maródku, a preto ho žiadajú, aby dal vedieť, ako sa mu darí, či má náležité lekárske ošetrenie a kedy asi bude zdravý, aby podľa toho mohli s ním rátať v práci. Ak potrebuje nejaké rady alebo pomoc, nech to tiež oznámi, aby všetko potrebné mohli zariadiť...

Po vyše sedemdesiatich rokoch sotva možno zistiť, odkiaľ bol tento adept Baťovej školy práce. Pre známe historické súvislosti určite už nie z Bratislavy, Vrútok, Nových Zámkov, zo Zvolena, z Košíc alebo z Užhorodu, kde sa robili skúšky pre slovenských záujemcov. Od roku 1925 až do konca tridsiatych rokov prichádzali do Zlína tisíce mladých chlapcov a dievčat. Len desiatinu z nich mohli do tejto legendárnej školy zaradiť. V roku 1937 napríklad dostali Baťovi personalisti 21 tisíc žiadostí. Počas dňa pracovali a navečer ešte tri hodiny sedeli v laviciach. Od štrnástich rokov tu získavali také vzdelanie, odbornú prax a prípravu pre život, že na to s hrdosťou spomínali, a označenie Baťovec bolo tým najlepším vysvedčením a odporúčaním pre uchádzača o prácu dokonca aj v rokoch, keď Zlín bol Gottwaldovom...

„My rozhodne nepotrebujeme pre naše deti vysvedčenie, pripomína Tomáš Baťa. „My potrebujeme, aby sa naučili dobre a pohotovo myslieť, aby boli schopné lepšie udržať krok vo výrobe s Američanmi a Angličanmi, než sme to dokázali my. Aby mali odvahu hľadať si svoj chlieb inde ako v štátnej pokladni.“ Myslel tým na sociálne dávky, ale aj na rodičov, ktorým odkazoval, aby nefrlali „v hospodách u plného džbánku“ na veľké výdavky na školstvo. „Aby deti mali dobre platených učiteľov a aby si rodičia nemysleli, že starosť o výchovu detí patrí štátu.“

Ozvenu týchto myšlienok som zachytil v predstavách nového vedenia slovenského ministerstva školstva.

Emil SEMANCO

R - R - 2012018

NEOGRAFIA
MARTIN
www.neografia.sk

ISSN 0862-8823
9 770862 882007

Nielen finančná správa, ale aj úrady práce majú problémy s informačným systémom

Komu prísť vinu za riešenia šité horúcou ihlou

BRATISLAVA (Oto BALOGH – Foto: Ladislav LESAY) – Od desiateho apríla toho roku je v ostrej prevádzke nový informačný systém na úradoch práce. A s ním je na svete aj ďalší problém. Sťažnosť zamestnancov úradov práce na nedostatočne pripravený, neúplný, komplikovaný a poruchový systém je už na stole nového ministra práce.

Projekt nového informačného systému služieb zamestnanosti, financovaný z Európskeho sociálneho fondu, je jedným z výstupov Národného projektu Zlepšenie a zvýšenie dostupnosti služieb zamestnanosti. Nový systém nahradí vyše dvadsaťročné aplikácie, ktoré neumožňovali výmenu informácií medzi úradmi práce (evidencia nezamestnaných, voľných pracovných miest, hromadných prepúšťaní, sprostredkovaných kontaktov medzi nezamestnanými a zamestnávateľmi a pod.). Dodávateľom nového informačného systému je spoločnosť Atos IT Solutions and Services, s. r. o. (bývalý Siemens IT Solutions and Services).

Nový systém sa pripravoval od roku 2010 a jeho výstupy majú byť ukončené v máji toho roku. Celkovo vy-

šiel na 9 328 648,80 eura, uhradených z eurofondov. V oficiálnej informácii Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ÚPSVaR) sa uvádza, že do ostrej prevádzky bude spustený po tom, ako testovanie potvrdí jeho pripravenosť i pripravenosť infraštruktúry úradov. Prevádzka sa začala 10. apríla, ale o pripravenosti systému a zamestnancov možno hovoriť len ťažko. Potvrdil nám to aj dobre informovaný zdroj, ktorý si neželá byť menovaný.

V systéme je množstvo nedostatkov, mnohé potrebné aplikácie v ňom chýbajú a v existujúcej podobe ešte viac skomplikoval už aj tak zložitú situáciu zamestnancov úradov práce, ktorí sa sťažujú na nadmernú pracovnú zaťaženosť.

(Viac na 2. strane)

Koláč: (ar)

Ani v zahraničnej politike kritici nedožičia vláde zvyčajných rozbehových sto dní

Pokus spochybniť najúspešnejšiu európsku stranu

BRATISLAVA/PRAHA (Dušan D. KERNÝ) – Slovenská vláda nedostane nijakých sto dní ani v oblasti zahraničnej politiky, hoci práve tam je republika najstabilnejším medzinárodným partnerom. Svedčí o tom koordinovaný pokus médií na Slovensku a v Čechách a opozičnej poslankyne spochybniť a zneistiť verejnosť a voličov najúspešnejšej európskej sociálnodemokratickej strany a deštruovať povolebnú stabilitu na Slovensku.

Minister zahraničných vecí M. Lajčák v Čechách.

Demonštratívna mediálna masáž nastala hneď pri prvej zahraničnej ceste slovenského premiéra – do Prahy. Mediá na Slovensku zaryto mlčali o tom, koľko zlej krvi sa narobilo vo vedení ministerstva zahraničných vecí za ministra M. Dzurindu, kde sa len „vystreľovali pokyny“. Lenže v časovej súvislosti s pražskou návštevou R. Fica chceli šíriť „hrozbu ficovskej zahraničnej politiky“. Chceli spochybniť ministra zahraničných vecí. Vraj údajne „hrozí opäť servilita voči rôznym diktátorm a najmä voči Rusku“. Minister M. Lajčák „nedokáže poctivo zodpovedať jedinú otázku“ z tejto oblasti. Pritom práve tento minister chce „zmeniť z propagandistického centra jednej politickej strany na ústrednú

inštitúciu“. To, že ministerstvo bolo netransparentne v rukách jednej politickej strany, sme nikdy nepočuli z médií počas minulej vlády.

Je doslova tragédiou mediálnych pomerov na Slovensku, že to musí povedať až novo nastupujúci minister, nestraník z bruselskou stážou. Vláda – podľa médií neschopných zásadnej kritiky voči metódam minulej – nesmie dostať nijakých sto dní a musí byť od prvopočiatku spochybňovaná. Pritom práve pražská, prvá zahraničná cesta predsedu vlády ukazuje dramatický rozdiel medzi rozloženou českou vládou a neistých českých pomerov na rozdiel od slovenskej politickej a parlamentnej stability.

(Viac na 2. strane)

3 OTÁZKY PRE: Jána FIGEĽA, predsedu Kresťanskodemokratického hnutia

• Stálou agendou KDH sú Mečiarove amnestie. Bude hnutie aj naďalej žiadať ich zrušenie a ak áno, prečo nie aj Kováčovu milosť udelenú svojmu synovi?

Nemali sme problém s revíziou amnestií v obidvoch prípadoch, ale považujeme za dôležité, aby spravodlivosť na Slovensku mala priechodnosť. A ak to má byť alebo bude aj v kombinácii s rozšírením tohto návrhu, KDH podporí takýto krok. Rozhodnutia sú na tých, ktorí majú kompetenciu. Nie na politikoch.

• Blíži sa 20. výročie vzniku Slovenskej republiky. KDH ako jediný politický subjekt hlasovalo proti prijatiu Deklarácie SNR za zvrchovanosť Slovenskej republiky. Neospravedlní sa

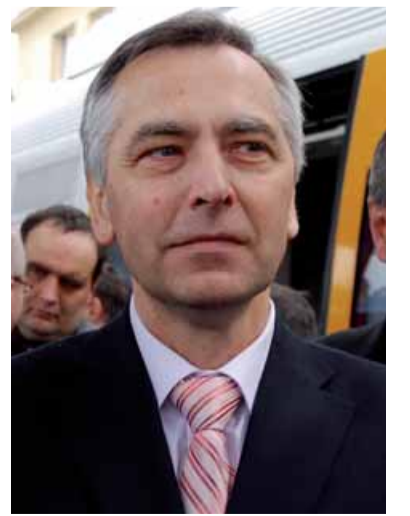
Kresťanskodemokratické hnutie za tento svoj postoj?

My sme oponovali niektorým krokom, ktoré neboli buď širšie pripravené, alebo neakceptovali naše návrhy. Veď my sme v tom roku prišli s vlastným návrhom ústavy. Veľmi nám záležalo na tom, aby Slovensko bolo nielen samostatné, ale aby bolo úspešné v celkovom vývoji. Aby sa nedostalo do rúk ľudí, ktorí by zneužívali moc. A ak sme nesúhlasili s konkrétnymi textami alebo formuláciami, tak to bolo na vecnej a politickej báze, pričom však podčiarkujem, od začiatku doteraz sa hlásime k dôsledným a dôstojným zástancom a obhajcom ústavnosti. To viete, niekto oslavuje a niekto ochraňuje. KDH nájdete na strane ústavnosti vždy, od začiatku.

• Postaví KDH svojho kandidáta na post prezidenta republiky alebo bude podporovať Jána Čarnogurského?

O tejto otázke sme iba začali diskusiu. Ján Čarnogurský vzniesol túto tému autonómne, ale ešte sme o tom nerokovali ani navzájom, ani tak, aby Kresťanskodemokratické hnutie mohlo prijať definitívne rozhodnutie. Ambíciu postaviť svojho kandidáta považuje Kresťanskodemokratické hnutie za logickú, oprávnenú aj z hľadiska postavenia v parlamente či na politickej scéne. Ale aj z hľadiska zodpovednosti za ďalší vývoj. Kto bude našim kandidátom a kedy túto kandidatúru zverejníme, by som zatiaľ považoval za internú tému.

Zhovárala sa Eva ZELENAYOVÁ
Foto: wikipedia.sk

Nielen finančná správa, ale aj úrady práce majú problémy s informačným systémom

Komu prištie vinu za riešenia šité horúcou ihlou

(Dokončenie z 1. strany) – Kým v minulosti pracovník úradu „vybavil“ klienta za 10 – 20 minút, v súčasnosti je to podľa nášho zdroja hotová katastrofa. Systém napriek tomu, že je v ostrej prevádzke, je nekompletný, mnohé aplikácie sa doň zapracovávajú za pochodu, množstvo nových dát nestačí kapacita prenosových liniek absorbovať a po niekoľkých minútach kolabuje.

OFICIÁLNA VERZIA

Úrady práce testovali nový systém už pol roka; každý mal k dispozícii testovaciu aplikáciu, ústredie práce zriadilo „helpdesk“. Zamestnanci sa naň mohli obrátiť s každým problémom, na ktorý narazili pri práci s novým systémom. Pracovníci úradov absolvovali odborné školenia, systém prešiel záťažovými testami na overenie funkčnosti systému, na každom

úrade pôsobí vyškolený koordinátor, ktorý radí pri riešení problémov, zamestnanci úradov kvôli rýchlejšiemu vybavovaniu klientov nahadzujú údaje do systému v rámci nestránkového dňa či nadčasov. Oficiálne funguje nový systém, okrem mierne predĺženej čakacej lehoty na úradoch práce, bez vážnejších problémov, o čom svedčí aj jeho nasadenie do ostrej prevádzky.

AKÁ JE REALITA?

Problémy s novým informačným systémom pre úrady práce nie sú také vážne ako v prípade daňových úradov, ale každodenná prax zamestnancom úradov určite neprispieva ku pokojnému spánku, skôr naopak. Podľa nášho zdroja majú napriek školeniam problémy s osvojením si systému.

„Nikto nám doteraz nedokázal poriadne vysvetliť štruktúru nového programu, nemáme

k dispozícii poriadny manuál. Školiteľ na otázku ako postupovať pri riešení konkrétneho problému odpovedal, že nevie, lebo to ešte nie je do systému zakomponované, metodici im to ešte nedodali. Na otázku kto sú metodici, rovnaká odpoveď – neviem. Odborné školenia sa nevykonávali podľa pracovného zaradenia zamestnancov, ako sa to oficiálne tvrdí, školitelia väčšinou ani netušili, čo obsahovala práca na úrade práce.“

V novom systéme je množstvo chýb a podľa nášho zdroja trvalo školiteľovi nahrať kompletnú agendu jedného klienta 45 minút, čo môže znamenať len dve možnosti – buď nový školiteľ systém neovládá, alebo je taký komplikovaný, že za kratší čas sa to stihnúť nedá.

PERSPEKTÍVA A PRÍNOSY

Dodávateľ systému ho obhajuje. Ak bude úplne funkčný,

nemožno pochybovať, že bude prinosom. Klienti ušetria čas strávený na úradoch, zamestnávateľia budú mať prehľad o uchádzačoch o prácu, úra-

dy práce budú môcť vzájomne efektívnejšie komunikovať. Napriek tomu zostáva pocit, že tu ktosi opäť svoju úlohu nezvládol.

Problémy s informačným systémom sú už aj na úradoch práce.

Ani v zahraničnej politike kritici nedožičia vláde zvyčajných rozbehových sto dní

Pokus spochybniť najúspešnejšiu európsku stranu

(Dokončenie z 1. strany) – Za týmto spochybňovaním sú najmä zahraničné záujmy a v podstate nekalé úsilie opozície. České Hospodárske noviny tvrdia, že „Fico hýří úsměvy, ale v EÚ je máj za falešné“. Pražské noviny sa usilujú vyvolať dojem, že pokiaľ ide o medzinárodnú dôveru, bude mať R. Fico „ťažkosti“. Práve v Prahe sa však jasne ukazuje, aký je rozdiel medzi ČR, ktorá odmietla spoločné európske postupy v oblasti meny, a Slovenskom, ktoré plní svoje záväzky. Okrem toho komunistická strana sa práve stala druhou najsilnejšou politickou silou v českom štáte.

REALISTICKÉ HODNOTENIE

Pred schôdzkou Severoatlantickej aliancie zodpovedajúcim spôsobom prispějeme k obrane pred novými politickými hrozbami,

deklarovali sme to spoločne s Poľskom, MR a ČR. Pokiaľ ide o prvé medzinárodné prejavy – či už R. Fica alebo I. Gašparoviča – pre jedného z najskúsenejších diplomatov USA A. Wersbowa sú via-

cako povzbudivé. Pozitívne sa o nich vyjadril nedávno v Bratislave. Na Slovensku nemôžeme nevidieť rozklad českej politickej scény a napokon aj to, ako sa kopíruje slovenská skúsenosť – napr. priama

voľba prezidenta. V Česku je problematizovaná demokracia, vlády sa dostali pod kuratelú trhov, úplatkárske aféry trvalo ochromujú politiku, vládu a parlament. Po dvoch desaťročiach je jasné, že rozhodnutie pre samostatnú republiku bolo správne. Česko a Slovensko majú výnimočné a priateľské vzťahy. Čo všetko sa hovorilo proti vzniku Slovenskej republiky! A dnes sú tieto vzťahy súčasťou stability regiónu, EÚ a NATO.

HLASY POCHYBOVAČOV

Tón spochybňovania našej vlády udal šéfredaktor Hospodárskych novin v Prahe spoločne s poslankyňou drívno porazenej SDKÚ Magdou Vášáryovou. Tá sa mu zverila, aké má „veľké pochybnosti, či Slovensko zostane právnym štátom“. Ona „chce

zostať mecenáškou a presadzovať dobrých ľudí a dobré myšlienky“. Jednou z prvých je tvrdenie, že Robert Fico o ničom nerozhoduje, že je len akoby riaditeľom akciovej spoločnosti a strana SMER-SD nie je autentickou ľavicovou stranou. Pani poslankyňa si nevšimla, že voľby skončili s reklamnou ilúziou, ktorú tak usilovne pomáhala šíriť, a to nepretržite: mylnej predstavy, že bez SDKÚ niet na Slovensku demokracie. Na vlne spochybňovania však začali „vysielat“ aj ďalší autori v českých novinách a „autorky“ súkromných televízií na Slovensku. Spochybňovanie je jasným zastreľovaním sa na prospech Budapešti. Rozložená politická scéna v Česku, medzinárodné neúspešná alebo izolovaná Budapešť – to vidí každý. Určite nemôže byť v slovenskom záujme v takejto situácii spochybňovať stabilnú vládu a stabilný parlament na Slovensku.

M. Vášáryová nikdy neoplývala láskou k Slovensku.

VŠIMLI SME SI

Kde sa končia žarty

V polovici februára toho roku vstúpilo 5 200 zamestnancov úradov práce do štrajkovej pohotovosti. Chcú ňou kompetentných upozorniť na mimoriadnu pracovnú preťaženosť, nedostatočné finančné ohodnotenie ich práce a pracovné podmienky nezodpovedajúce významu služieb, ktoré poskytujú.

Zamestnanci pracujú pod silným tlakom, lebo optimálny počet klientov pripadajúci na jedného sprostredkovateľa je dvoj- až trojnásobne prekročený.

Petíciu, v ktorej požadujú zvý-

šenie plátov o 15 percent, podali ešte v decembri 2011. Odpovede sa dočkali až po tom, ako vstúpili do štrajkovej pohotovosti. Bývalý minister práce, sociálnych vecí a rodiny J. Mihál (SaS) zamestnancom vtedy odkázal, že so svojimi požiadavkami musia počkať na novú vládu, ktorá vziđe z marcových parlamentných volieb, pretože v rozpočte rezortu nie sú na naplnenie ich požiadaviek prostriedky a on ako minister nemá v danej chvíli kompetenciu, aby ich navyšoval. Mihál vyzval nespokojných štátnych zamestnancov, aby boli trpezliví, a prisľúbil, že ministerstvo urobí to, čo v danej situácii môže – zmenu organizácie práce na úradoch práce cez metodické pokyny, ktorá nespokojným zamestnancom aspoň čiastočne uľahčí situáciu.

A že ju nemajú jednoduchú, potvrdzuje aj nedávna skúsenosť z nemenovaného detašovaného pracoviska Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Bratislave. Riaditeľka úradu našla ráno po príchode do zamestnania na dverách svojej kancelárie namaľovaný čierny kríž. Nevedno, či išlo len o prejav frustrovaného človeka bez práce alebo o niečo viac. V každom prípade je to čosi, čo prekračuje hranice akceptovateľného správania a môže vyvolať oprávnené obavy.

(ob)

Foto: autor

Jednotná Slovenská národná strana sa pripravuje na jesenný snem

Ján Slota: Nikto sa u nás nebúri

Slovenská národná strana v ostatných voľbách nezískala 5 percent hlasov potrebných na vstup do NR SR. Tesne ostala pred bránami parlamentu. Je to oslabenie národnej myšlienky v najvyššom politickom spektre. Následne sa v médiách objavili špekulácie o možných rozbrojoch v strane. Preto sme oslovili predsedu SNS Jána

SLOTU, aby sa k aktuálnej situácii pre náš týždenník vyjadril.

• Referendum iniciované SNS prezident nevyhlási. Vraj mnohé podpisy neboli pravé. Ako sa to mohlo stať a ako vnímate rozhodnutie hlavy štátu?

Osobne si myslím, že od Slovenských národných novin je táto otázka až trápna, pretože namiesto toho, aby sa snažili petíciu podporiť, pýtajú sa na irelevantné veci. Dvakrát sme kontrolovali podpisy pod petíciou a ak chce niekto za každú cenu niektoré podpisy

ROZHOVOR

občanov vyradiť, je to na jeho svedomí. Navyše, kde máme potvrdené, že naozaj nešlo o pravé podpisy občanov? Zároveň sa môžem spýtať, čo s tými 326 tisícmi podpisov občanov, ak teda Kancelária prezidenta SR hovorí, že sme odovzdali len 326 tisíc údajne pravých podpisov? Myslím si, že práve o tento fakt by sa mali Slovenské národné noviny zaujímať, a nie o malé percento údajne nepravých podpisov. Verte, SNS bez problémov tie údaje chýbajúce podpisy v dohľadnom čase doplní a som zvedavý, čo potom ten údajne národne orien-

tovaný pán prezident urobí. Pán Gašparovič týmto počínom ukázal, aký je v skutočnosti údajne národný prezident. Myslím si, že od začiatku bol národným len údajne – a to je smutné.

• Je SNS po voľbách jednotná? V médiách sa objavili tvrdenia – vraj sa v strane búria niektoré členské jednotky? Je to pravda?

V otázke používate slovo „jednotky“, čiže je možné, že niekoľko jednotlivcov v strane má iný názor. Prosím redaktora Slovenských národných novin – autora týchto otázok, aby sa neorientoval len podľa názorov niektorých tzv. slovenských médií, ktoré vnucujú osobný dojem redaktora ako fakt. V médiách neodznali pravdivé tvrdenia a práve tak sme na tie zavádzajúce správy aj reagovali – nikto sa tu nebúri, v SNS panuje pracovná atmosféra plná nových podnetov a smerujúca k jesennému snemu.

• Budete ako predseda opäť kandidovať na post predsedu?

K tejto otázke som sa v médiách niekoľkokrát už vyjadril a priznám sa, že takéto s prepáčením „podrazácke“ otázky som od Slovenských národných novin nikdy neočakával.

(red - Foto: SNN)

Ako v školách korunovať úsilie úspechom

Roman MICHELKO

V čase, keď som študoval ja, boli gymnáziá, aspoň vo veľkých mestách, skutočne elitné školy. Napríklad v rodných Košiciach bolo za mojich stredoškolských čias len päť gymnázií. To, čo nastalo po revolúcii, nemožno nazvať inak ako brutálnou infláciou vzdelania. Dnes po viac než dvadsiatich rokoch od revolúcie pri približne polovičnom populačnom ročníku ich počet (štátnych, cirkevných, športových, súkromných, bilingválnych a osemročných) prevyšuje 20. Výsledok je jednoznačný. Dnes na gymnáziách študujú študenti, ktorí by sa za mojich čias len veľmi ťažko dostali aj na tú poslednú učňovku s maturitou.

Príčin, pre ktoré pôvodne

elitné gymnáziá za posledné dekády tak upadli, je mnoho. Predovšetkým, po tomto type vzdelávania bol veľký dopyt a trh bol bezmyšlienkovite saturovaný. Ak by VÚC-ky, v ktorých v zriaďovateľskej pôsobnosti je stredné školstvo, aj chceli obmedziť vznik nových štátnych škôl, aby sa tým udržala aspoň aká-taká kvalita gymnázií, nič by si nepomohli. Vďaka správny konexiám na ministerstve školstva mohlo hneď na vedľajšej ulici vzniknúť nové súkromné gymnázium, ktoré logicky nároky na štúdium na tomto type školy držalo poriadne nízko.

Časom sa ukázalo, že populistická snaha predchádzajúcich ministrov školstva vyjsť za každú cenu v ústrety neopráv-

neným požiadavkám rodičov na vzdelanie ich detí viedla k hlbokému úpadku a poklesu úrovne týchto kedysi elitných škôl. Prvým vážnym pokusom urobiť s tým niečo bolo zavedenie 5 percent numerus clausus pre osemročné gymnáziá ministrom Jánom Mikolajom, ktorý obme-

KOMENTÁR

dzil možnosť študovať na tomto type školy len pre 5 percent populácie. Aj keď to bol z hľadiska rodičov nepopulárny krok, pre základné školy (predovšetkým v Bratislavskom kraji, kde na osemročných gymnáziách odchádzalo vyše 36 percent žiakov piatakov), to bolo pozhnaním. Všeobecná úroveň základných

škôl sa stabilizovala, v triedach ostávali aj žiaci, ktorí mohli byť vzorom pre tých slabších. Jedným z prvých aktov predchádzajúceho ministra školstva Jurzicu bolo zrušenie predmetného numerus clausus a postupný úpadok gymnázií, ale aj základných škôl pokračoval ďalej.

Preto trochu prekvapilo, keď jednou z prvých ohlásených reforiem nového ministra školstva Dušana Čaploviča bola deklarovaná snaha o znovuprinavratenie statusu elitných škôl pre gymnáziá. Už menej premyslené bolo jeho vyhlásenie, že na gymnáziá by sa mali dostať len žiaci s priemerom do 1,5. Ak bolo cieľom takto postaveného kritéria vyvolať diskusiu, je to v poriadku, ale ak by to bolo myslené vážne ako zásadné takpovediac KO kritérium, tak to v poriadku nie je. Okrem jednoduchšej skutočnosti, že známkovanie nie je práve tým najobjektívnejším kritériom, cez rôznu úroveň škôl, a teda aj objektívnej hodnoty známky u jednotlivých učiteľov, je to predovšetkým skutočnosť, že by sa tak mohlo uprieť kva-

litné vzdelanie aj veľmi talentovaným deťom, ktoré vynikajú v nejakom odbore, ale nie sú schopné byť výborné vo všetkom. Navyše, oveľa objektívnejším kritériom ako prospech je napríklad celoslovenské testovanie deviatakov, ktoré je na celom Slovensku rovnaké a má podstatne objektívnejšiu výpočtovú hodnotu o znalostiach a schopnostiach žiaka.

Takže snahu o reformu gymnázií treba len privítať, ale ak je myslená úprimne, správna cesta vedie cez skúmanie viacerých faktorov, ktoré definujú osobnosť žiaka. Okrem prospechu by to mali byť mimoškolské aktivity, vedomostné olympiády, výrazný talent v konkrétnej oblasti, výsledky celoslovenského testovania vedomostí v deviatom ročníku alebo aj výsledky náročných, ale dobre pripravených prijímačiek. Hodnotenie predpokladov žiaka študovať na elitnom druhu školy musí byť multikritériálne. Len tak môže byť snaha o zvýšenie úrovne gymnázií korunovaná úspechom.

Komu verejnoprávnosť smrdí a diktát vonia

Ivan BROŽÍK

Minister kultúry nie je v závideniahodnej situácii. Bude musieť prísť s inými nápadmi, ako len vyhnať na naše hradné zručaniny armádu nezamestnaných. Najmä s nápadmi, ktoré si nevyžadujú veľké investície. V kultúre sa predsa veľké peniaze nikdy nekrútili. Teda závisí od uhla pohľadu. Niektorí jej činníci si z nej urobili celkom umne zlatú baňu a iba sa povýšenecky prizerajú na nás, ako sa my prizierame úplne bezmocne na to, čo oni napáchali, páchajú a celkom bez zábran spáchať chcú. Na kultúre a kultúrnosti.

Slovenská verejnoprávnosť vznikala na Slovensku ešte v časoch, keď vlastne ani samotné Slovensko neexistovalo.

Vtedajší vynikajúci zahraničnopolitický komentátor Slovenského rozhlasu a neskôr zástupca jeho generálneho riaditeľa Michal Berko prišiel s myšlienkou, že by sme na Slovensku potrebovali médium, ktoré sa takpovediac odreže od štátu, že mu prestane byť zle platenou služkou, že začne produkovať to, čo britská verejnoprávna BBC, nemecká Deutsche Welle či vtedy verejnoprávny rakúsky ORF. Berko v tom čase ešte zrejme netušil, že verejnoprávnosť sa dá vysvetliť aj inak. Trebárs ako svojvoľia...

Predseda vlády Robert Fico si pri inaugurácii nového ministra kultúry Mareka Maďariča dovolil niečo nepredstaviteľné.

A čo viac – veľmi civilizovane, jemne, zaobalene a zmierlivo, v rovine úvah si dovolil prezentovať svoj názor na súčasný stav verejnoprávných médií na Slovensku aj minister Maďarič. To v situácii, keď o verejnoprávnosti RTVS možno už len snívať. Dávno je iba mizerne platenou

POZNÁMKA

dievčinou, stojacou kdesi na E 15 (pardon, na Mýtnej 1) a čakajúcou na ďalší kšeft. No, dávno. Odvtedy, čo sa isté zoskupenie, vtedy ešte Rozhlasovej rady, dohodlo, že po politickej stránke bude OK, ak za šéfkou SRo zvolia Miloslavu Zemkovú a Ľubošovi Machajovi zalepia ambici-

ózne ústa tým, že ho Zemková po istý čas bude musieť strpieť ako svojho zástupcu – štatutára. Nechajme však bokom verejnoprávnosť takzvané politickú – jej podoby v rôznych čistkách v radoch tvorivých pracovníkov, inšpirovaných zrejme samotným Berijom, a následné nominácie politických aktivistov, členov politických strán a dokonca aj ich predstaviteľov do rozhodovania o výrobe programu, samozrejme spravodajstva a publicistiky. Na menej významných okruhoch sa uchýlili ako šéfovia hoci aj koncipienti prejavov predsedu vlády (M. Dz.). Pripomínam, ide o personálnu politiku Miloslavy Zemkovej, nie nejakého „Nižňanského“, nech mi tento pán prepáči.

Minister Maďarič spolu s Robertom Ficom, obaja zvolení v demokratických voľbách ako zástupcovia tých, ktorí ich volili, vyjadrili názor, ktorý v parafráze znie, že by naša slovenská verejnoprávnosť mala byť predsa len verejno-

právnejšia. Teda nie Fico ani Maďarič, ale všetci tí, ktorí ich volili, chcú iné spravodajstvo, ale aj iný obsah vysielania všeobecne. Verejnoprávnosť je totiž aj o tom, akou mierou sa dané médium podieľa na pozdvíhnutí kultúry a kultúrnosti národa. Zákon to definuje síce zdĺhavo, ale jednoznačne. Bolo by načase, aby si ho konečne oprášili aj na Mýtnej. Hoci to pravdepodobne od manažmentu pani Zemkovej nemožno veľmi čakať. Tam sa skôr opราšujú katastrálne mapy a doklady o vlastníctve nehnuteľností, s ktorými sa dá ešte pohnúť. A keď to aj nie sú pozemky, dobré sú aj budovy. Ak v tejto atmosfére Fico s Maďaričom volajú po skvalitnení verejnoprávnosti, jej súčasná majiteľka na Slovensku pani Zemková na nich v reakcii nabrzgala ako adolescentná deva na svojho yorkshira počas večernej prechádzky. Radní však žiaľ budú tradične hluchí. A spravodlivosť slepá.

SPOZA OPONY

V polovici apríla rozhodol štrasburský súd pre ľudské práva o žalobe piatich Poliakov proti Ruskej federácii v tzv. „katyňskom prípade“. Písal o tom aj denník vytvárajúci mienku. Text z pera dlhoročnej a neraz monopolnej autorky „ruských“ tém v novinách oboch republík bývalej federácie uvádza, že v roku 1940 popravili príslušníci sovietskeho NKVD v Katyni asi 22 000 poľských dôstojníkov... Rusi by na všetko radšej zabudli...

Kto si pozrie samotný text rozsudku štrasburského súdu, zistí, že tajný dokument, tzv. fascikel č. 1 (v zaniknutom ZSSR mal k nemu prístup len šéf všemocnej komunistickej strany), 28. apríla 2010 zverejnili na oficiálnej stránke ruského štátneho archívu. Je to vo faktografickej podobe, na ktorej, ako konštatuje štrasburský súd, sa zhodli obe strany. Je tam aj vymenované, čo všetko obsahuje. Napríklad návrh člena najvyššieho vedenia, šéfa

KGB (A. Šeljepina) z 3. marca 1959 pre šéfa strany a štátu (N. Chruščova), že treba zničiť záznamy všetkých 21 857 zavraždených osôb, ale ponechať záznamy NKVD o rozhodnutí zastreliť ich, ako aj dokumenty o popravách, o. i. tzv. Beriov dokument z 5. marca 1940 a súhlasné rozhodnutie vtedaj-

pad“ zasiahol hlboko do osudu slovenského lekára Františka Šubíka a zároveň do jeho básnického osudu, do osudu Andreja Žarnova a jeho rodiny. Dramatickým útekem za hranice až do USA sa zrejme zachránil. Doktor Šubík, na rozdiel od iných po roku 1945, nikdy neodvolal svoj odborný

ani jedna strana, možno čítať, že 21 857 osôb zastreliť na štyroch miestach. V Katyni pri Smolensku 4 421. Najviac z tábora v Ostaškove v Kalininskej oblasti – 6 311. Aj naslovovaný odborník šéfujúci bankobystrickému múzeu, ktorý neraz ocenil prístup ruskej strany, keď bol v tamojších ar-

lo pamätných tabúl. S menami. Alebo číslami. Okolo mohýl masových hrobov. Je to oficiálne pamätné miesto. Našinec meria dlhú cestu po zemi, dejinách a slovenskej pamäti. Tu spočívajú najmä zastrelení členovia poľskej pohraničnej stráže – a do tej stráže patrili aj Slováci. Po viedenskej arbitráži, diktáre fašistických veľmocí v roku 1938 sa ocitli na území zabratom Slovensku násilne vtedajším Poľskom.

Našinec v Mednom neplače. Nie preto, že tu napokon neskončil nijaký Slováč. Neplače preto, že je tu les posiaty krížmi na pamäť v oficiálnej časti upraveného a udržiavaného poľského pamätníka, ale za ohradou je množstvo tabúl iných obetí. Zomreli ako sovietski občania v niekoľkých vlnách boja proti triednemu nepriateľovi. Dovedna je tu vyše jedenásťtisíc obetí.

Keď stojíte dlhé hodiny v Mednom, či už pri poľských alebo ruských hroboch, neplačete. Rozmýšľate, uvažujete. A nikdy nemôžete zabudnúť.

Prečo som neplakal v Mednom

Dušan D. KERNÝ

šieho najvyššieho sovietskeho vedenia s Beriovým návrhom z toho istého dňa. Je to prvoradá téma aj pre ruské médiá, tiež pre RAPSÍ – Ruskú agentúru právnej a súdnej informácie.

Pre našinca to má mnohovrstevný význam. Tak ako všetko, čo sa týka nás Slovákov. Takzvaný „katyňský prí-

posudok z roku 1942, že tisíce Poliakov zastreliť soviety a nie Nemci. Jediný slovenský naslovovaný svedok, lekár patológ. Po tom, čo zažil u nás po roku 1945, už nikdy, do svojej smrti v USA v roku 1982 o Katyni nehovoril.

V dokumente štrasburského súdu z tohtoročného apríla, v časti, ktorú nespochybnila

chívoch, tiež hovorí o Kalinine.

Kde je to miesto, kde zastreliť najviac Poliakov?

Dnes má Kalinin opäť svoje historické meno – Tver. Miestni vám bez problémov a zaváhania povedia, ako sa dostanete do dediny Mednoje. Tam v borovicovom lese sú stovky krížov. Na vysokých stožiaroch veje ruská a poľská vlajka. Kráčate oko-

Ak nebudeme o širokorozhodnej trati vážne rokovať, projekt získa Maďarsko

Dvojročné meškanie nás odsúva na slepú koľaj

Ivan BROŽÍK – Foto: archív

Obchod a politika nie je to isté. Oveľa horšie je však, ak sa spoja mizerné manažérske schopnosti so slepou a neprezieravou politikou. V najlepšom prípade nás niektoré rozhodnutia bývalej vlády budú stáť iba dva stratené roky. V tom horšom – desaťtisíce pracovných miest. A zároveň istý trvalý príjem, napríklad z prepravy tovarov po širokorozhodnej trati.

O širokorozhodnú trať majú záujem Maďari.

Nevyvážená, až vtieravá prázdná politika a slepota v obchodnej prezieravosti uchytiť sa na slubných východných trhoch nám časom určite vystaví účet. Zodpovednosť zaň však tradične politickí predstavitelia bývalej vlády odmietnu pre nich obvyklým a obľúbeným: „To oni...!“ Vláda Roberta Fica chce preto logicky obnoviť priateľské vzťahy aj s Ruskom a udržiavať s ním vzájomne výhodné obchodné väzby. Premiér to verejne oznámil po oficiálnom uvedení ministra financií Petra Kažimíra do funkcie. Zároveň potvrdil záujem Slovenska pokračovať v projekte širokorozhodnej železnice. „Určite budeme hľadať aj ďalšie spoločné projekty s Ruskou federáciou,“ pridal. Robert Fico tak – napriek

neinformovanej nevoľi slovenskej pravice – robí iba to, čo už dávno urobil Berlín, Paríž či Praha.

■ NÁVRAT K VYVÁŽENOSTI

Rusko je neodškriepiteľne dôležitou lokalitou nielen pre Slovensko, ale aj pre celú Európsku úniu. „Takže budeme nadväzovať na všetku tú energiu, ktorú sme vkladali do slovensko-ruských vzťahov v rokoch 2006 až 2010. Potom prišla prestávka, pretože vzťahy mimoriadne ochladli z ideologických dôvodov, čo nemôžem celkom rešpektovať. My sa chceme vrátiť k racionálnemu, ale aj priateľskému dialógu,“ vyhlásil premiér s tým, že táto vláda nemá na očiach ideologické klapky. Tými sa vyznačovalo aj chaotické vnímanie problematiky

predĺženia širokorozhodnej trate (ŠRT) z pohľadu bývalej vlády. „Ak premiérka hovorila nie, minister dopravy hovoril áno. Potom naopak, naopak, naopak, pokiaľ viem, premiérka to povedala aj v Moskve pánovi premiérovi Putinovi, že širokorozhodná v žiadnom prípade. Potom išiel do Moskvy Figeľ a povedal, že áno. Takto sa nedá rokovať o takých zásadných otázkach,“ posťažoval sa v rozhovore pre SNN Robert Fico.

■ KOMPETENČNÝ ZÁKON

Minister dopravy Ján Počiatek a budúci podpredseda vlády pre veľké investičné projekty Ľubomír Vážny potvrdili, že o trati treba hovoriť, inak povedie cez susedné Maďarsko. Práve post podpredsedu vlády má legislatívne podporiť zmena kompetenčného zákona. „Jedna z mojich prvých ciest bude do Ruskej federácie, aby sme si obnovili tieto vzťahy, aby sme sa utvrdili v tom, či pokračovať, pretože ruská strana je veľmi významná pri tejto investícii,“ potvrdil Ľubomír Vážny k téme ŠRT. Ján Počiatek z pozície ministra dopravy nemá námietky: „V prípade, že sa ukáže biznismodel ako funkčný a perspektívny, tak ja nemám problém s ničím.“ Aj ďalšie argumenty na sprosrech výstavby predĺženia ŠRT, ktoré svojim čitateľom prinášali v minulých vydaniach SNN, odsúdil budúci vicepremiér Vážny. „Nosný benefit je v tom, že tu bude tranzit, ktorý

bude pre Slovensko donášať nielen pracovné miesta, ale aj určité poplatky za využívanú dopravnú cestu.“ Ľubomír Vážny už teraz vidí predpoklad zamestnať až okolo 15 tisíc ľudí na obdobie do piatich rokov. A kým bývalý minister dopravy Ján Figeľ ešte dnes zvažuje, či bude dostatok tovarov na to, aby sa vyťažili vybudované prepravné kapacity, v Európe už dnes prebiehajú konkurzy na výrobcov kontajnerov, vagónov, ale aj trakčných vozidiel.

■ FORMY FINANCOVANIA

Pod skratkou PPP poznáme projekt verejno-súkromného partnerstva, známy už zo stavby diaľnic. Ak ho použijeme aj v súvislosti so ŠRT, štát sa na nej nebude priamo finančne podieľať. Ani pri výstavbe, ani pri prevádzke trate. Štát má úlohu zabezpečiť len povoľovanie konania a dať k dispozícii pozemky. Ak by sa rozhodlo o stavbe trate takzvanej južnou vetvou, potom už teraz je väčšina pozemkov potrebných na jej uskutočnenie vo vlastníctve železnice.

Mimochoďom, každá veľká investícia je potrebná ako soľ. Totiž, „doterajšie prísne úsporné opatrenia v Európe namiesto podpory rastu sú zlou politikou, ktorú diktuje Nemecko“, tvrdí napríklad americký liberálny denník New York Times. Odborníci z tohto média sú presvedčení, že investície do reforiem a rastu sú lepším liekom na kondíciu európskych ekonomík ako škrty a úspory.

Vtipkovanie s pomenovaním Horné Uhorsko pre Vysoké Tatry nie je náhodné

Končiare našich veľhôr nikdy nebudú v Maďarsku

Ján ČERNÝ - Koláž (ar)

Chalupkov hymnus Mor ho! už v štvrtom slove spomína Tatry. V prenesenom zmysle ich opisuje ako matku orlov, matku príslušníkov slovenského národa. Vysoké Tatry sú pre nás mimoriadne emotívnym národným symbolom. Tak isto emotívne preto vnímame hrubú a zámernú urážku ich majestátu v hlavnej spravodajskej relácii istej súkromnej televízie.

Aj hlúposť uráža, no možno ju ospravedlniť. Vystaviť v poldruha minútovej televíznej reportáži vysvedčenie Vysokým Tatrám za zimnú sezónu je v poriadku. Ale označiť v nej tieto naše veľhory ako „Horné Uhorsko“ je drzá a zámerná provokácia. V kontexte udalostí v regióne oveľa bližšom k Dunaju však nie ojedinelá. Nevedno, či autorov podujatia alebo – ešte horšie – reportáže neinšpiroval zvolenský podžupan Béla Grünwald, ktorý v roku 1838 v rámci svojrázneho politického nazerania na geografiu v snahe inštitucionalizovať pomadačovanie slovenského etnika prišiel s novotvarom Felvidék.

■ JEDNA PROVOKÁCIA NESTAČÍ

Nazvať naše Vysoké Tatry v 21. storočí „Horným Uhorskom“ v jednom z najsledovanejších médií je

naozaj trúfalosť. Nie však jediná. Podobne môže bežne vzdelaného Slováka pobúriť „rok narodenia“ Vysokých Tatier – aspoň podľa zdanlivo nevinného vysvedčenia vystaveného kýmisi našim veľhorám za túto zimnú sezónu v spomínanej reportáži. Čo symbolizuje rok 1882? S lyžovaním v Tatrách má máločo spoločné. To sa v nich v športovej podobe – po sánkovaní – rozšírilo až po roku 1905. Súviselo to s budovaním prvých ubytovacích kapacít pre turistov. Tento rok teda môžeme pokojne vylúčiť ako nejakú symboliku pre lyžovanie. Práve ono však v zastúpení Vysokých Tatier dostávalo priority toto nechutné, nepredsa vysielané vysvedčenie. Dokazuje to aj pochovávanie lyží v závere príspevku. Čo nám však história zanechala v odkazoch pre rok

1882? Áno, napríklad aj založenie spolku Detvan mladými nadšencami v Prahe, ale to teraz nie je podstatné. Iný pohľad na tento „rok narodenia“ získame, ak si spomenieme, že práve rok 1882 bol rokom založenia Hornouhorského maďarského vzdelávacieho spolku. Jeho ideovou náplňou bola plošná maďarizácia všetkého slovenského – od knižnic, cez školy, kultúrne predstavenia, kurzy. Cieľom spolku bolo vymazať slovenčinu a všetko slovenské zo všetkých foriem života Slovákov. Že by aj z Vysokých Tatier ešte po 130 rokoch?

dvojjazýčnosť – nepribližujte sa. Hoci zákon ešte neprikazuje slovenčinu dabovať do maďarčiny. Naopak, nápisy v maďarskom jazyku na obchodoch, bilbordoch a kdekoľvek inde nemajú – zo zákona povinnú – aj slovenskú textovú verziu.

■ BERÉNYI NECHÁPE

Predseda silne nacionalistickej strany SMK nechápe, prečo „počet Maďarov po poslednom sčítaní ľudu na Slovensku klesol na 8,6 percenta“. Pán Berényi nechápe, že nacionalizmus nikdy nepomohol nijakému etniku k rozmachu. Preto nepochopí, prečo sa pri všetkých objektívnych problémoch menšín darí u nás napríklad Rusinom. Berényiho pohrobkovia odmietajú pochopiť, že je už 21. storočie, že Vysoké Tatry nie sú Horné Uhorsko, že u nás už nepôsobí Hornouhorský maďarský vzdelávacie spolk.

Samo Chalupka v básni Mor ho! to vyjadril jasne a zrozumiteľne. A naozaj je dobrý nápad oznámkovať a vystaviť vysvedčenie hotelierom, trebárs aj tomu počasiu. Vo Vysokých Tatrách. V slovenskom národnom parku. A nie kdesi v pomätených hlavách snívajúcich o Hornom Uhorsku. Nikomu neprekážajú Maďari a ich maďarčina v našich horách. Sú a budú normálnymi ľuďmi srdečne ako hostia vítaní. Tatranské končiare však už nikdy nebudú v Maďarsku, tobôž v Uhorsku.

REFLEXIA

■ IGNORUJÚ AJ ORBÁNA

„O Slovensku a o Slovákoch budeme aj naďalej hovoriť úctivým tónom a dúfame, že nová slovenská vláda to bude opätovať,“ povedal pre maďarský denník 24 óra pred niekoľkými dňami Viktor Orbán. Akosi to nepasuje k agresivite istých „maďarských“ kruhov, namierenej v poslednom čase proti slovenčine. Už niekoľko mesiacov sa z času na čas vynárajú aktivity neznámych občianskych aktivistov, ktorí vtrhnú nečakane do ulíc ktoréhokolvek mesta či obce na južnom Slovensku a prelepujú výklady obchodov, reklamy a reklamné tabule v slovenskom jazyku nálepkami v maďarskom jazyku. Napríklad: „Merényilet a két nyelvéseg elle – ne kozelítse meg a helyszínt.“ Voľný preklad: Atentát na

V minulých dňoch sa stretli na bratislavskej pošte dvaja občania. Jeden národovec a druhý svetoobčan. Obidvaja majú spoločné to, že píšu do novin a občas vydajú aj nejakú knihu. Prvý húževnato, razantne obhajuje národné záujmy Slovákov, aktivizuje ich, druhý si zo Slovákov robí väčšinou iba vtipy a posmieva sa im. Ich stretnutie na pošte sa začalo slovnými výpadmi a skončilo vraj strkaním. Určite to nie je správne, ale takýchto potýčok býva na Slovensku habadej.

Národovcov chcú zahnať do kanálov

Aktéri si povedia pár ostrých slov, občas do seba aj strčia, ale potom pokračujú svojou cestou ďalej. Náš občan aforista sa vybral na políciu a oznámil, že národovec jeho i jeho manželku napadol tak, že spadla na zem, a sú z toho celí dochrámani. Druhý účastník národovec vyhlásil, že kamery, ktoré sú na pošte, potvrdia, kto koho napadol. Občan aforista informoval o údajnej agresivite národovca aj médiá. Najviac sa do toho obul denník, ktorý jemu podobných propaguje ako spasiteľov sveta. Aféra bola na svete.

Občianske osobnosti pripomínali národovcovi jeho komunistickú minulosť. Akosi pozabudli, že angažovaní za červenej totality boli aj oni. Prvá sa prezentovala chýrna socialistická herecká hviezda, dnešná poslankyňa pravicovej strany Magda Vášáryová. Pri incidente nebola, napriek tomu v ten deň okupovala televízne obrazovky spravodajských relácií. Dochrámanie aforistu náramne rozhorčilo aj súčasného popredného obhajcu demokracie Jána Štrasser. Ten v svetoobčianskom denníku dokonca navrhol, aby agresívneho, odporného národovca vyhnali do bratislavských kanálov. Tam vraj patrí aj za svoju komunistickú minulosť. Áno, Drahoslav Machala, o ktorom je reč, pracoval ako novinár v čase, keď musel utrušiť nejaké to novinárske slovo za šťastný socialistický zajtrajšok. Sú však dôkazy, že zároveň pomáhal, aby svoje názory a literárne diela mohli v tom temnom čase publikovať i autori, ktorí boli na takzvaných čiernych listinách. Konkrétne takto pomohol dnes už nebohému Ladislavovi Ťažkému a ďalším. Kritik Machalu Ján Štrasser nemá morálne právo ho posudzovať, lebo aj on bol členom KSČ a osobitne veľký propagátor vojenských komunistických pesničiek. Komunista súdruh Štrasser napísal celkom päťdesiat politických vojenských pesničiek, za ktoré ho v roku 1977, keď vznikala Charta 77, ocenil komunistický minister obrany. Prečo nepodporil Chartu? Dnešný superdemokrat Štrasser o komunistickej vojenskej piesni v tom čase napísal: „Platí o nej do pisma to, čo veľký nemecký básnik Bertold Brecht povedal o komunizme: Je to jednoduché, ktoré sa rodí ľazko.“

Ján Štrasser, Magda Vášáryová ani aforista Tomáš Janovic sa nemali zle za socializmu, prakticky prstom nepohli proti totalite. Neodsúdili ani okupáciu tak ako pol milióna Dubčekových komunistov. Keď totalita skapinala, pohotovo sa zaradili medzi tzv. skokanov, ktorí preskakovali z komunistickej barikády na demokratickú. Osud slovenského národa im bol a je stále absolútne ľahostajný.

Súčasná situácia je taká, že nás národovcov chcú umlčať a zahnať do kanálov. Treba im razantne odkázať: Nedáme sa!

Ján SMOLEČ

Rakúska opatrovateľská amnestia zhltila slovenský zdravotnícky personál ako malinu

Slovenky majú dobrý kurz a malé nároky

Tibor B. HAČKO – Foto: archív SNN

Chcete pracovať ako opatrovateľka? Dĺžka kurzu: 5 dní po 8 hodín denne. Úspešné absolventky kurzu do 30 dní získajú prácu opatrovateľky v nemecky hovoriacich krajinách. Podrobné informácie o kurze si vyžiadajte e-mailom na... Kurz je zdarma! Náklady na školenie hradí naša spoločnosť po splnení istých podmienok. Takéto inzeráty nie sú u nás zriedkavé.

Sprostredkovateľská kancelária poskytne záujemkyňam nádej na riešenie zlej situácie a zlepšenie existenčných podmienok, do ktorých ich uvrhol vlastný štát. Za informačnú mapu zaplatíte 216 eur a ďalších 120 eur oželite za ročný príspevok zo zárobku bez ohľadu na to, či si zamestnanie udržíte alebo nie. A adeptky je viac než dosť. Ak v okresných nemocniciach bolo donedávna bežne zamestnaných do 800 zdravotníkov, dnes je nemocnica s 250 lekármi a sestrami úspešná nielen z hľadiska zápasu o život pacientov so zdravotnými poisťovňami, ale aj v zápase o vlastnú existenciu.

■ EXODUS ZA HRANICE

Od 1. januára 2008 platí v susednom Rakúsku opatrovateľská amnestia a slovenskí opatrovateľia tu vykonávajú svoju činnosť na základe živnostenského oprávnenia. Rozhodnutie rakúskych úradov a tunelovanie slovenského zdravotníctva prinieslo do dvoch rokov preliatie našich vzdelených kapacít za hranice. Ženy, ktoré pracujú v Rakúsku, stratili doma prácu a nikto im nepomohol – ani sociálne, ani kresťanské, ba ani národné strany. Podiel emigrujú-

cich žien zo zdravotníctva je až 47 percent – to znamená, že do cudziny odchádza prakticky každá druhá! Aj predtým išli naše manželky, partnerky a matky pracovať k našim susedom. Vtedy to však boli zamestnané ženy, ktoré dali prednosť lepším zárobkom. Nárast nezamestnaných žien v odbore však stúpol v minulých mesiacoch o 13 percent.

Opatrovateľ živnostník môže poskytovať svoje služby na niekoľko hodín alebo formou celodennej, 24-hodinovej opatery. U slovenských opatrovateľov je však najobľúbenejšia ďalšia, tretia možnosť – dvojtýždňové turnusy s varením a so stálou prítomnosťou. Aj preto, lebo príspevky do systému sociálneho zabezpečenia samostatne zárobkovo činných osôb (SZČO) sú vtedy nižšie ako pre zamestnanca. Musí mať však zabezpečené dostatočné nemocenské poistenie a potrebnú výživu, ktorá je spravidla zahrnutá v rámci opatrovania. Podľa údajov Slovenskej akadémie vied (SAV) v súčasnosti v Rakúsku pracuje vyše 16 000 tisíc slovenských opatrovateľiek. Znamená to takmer trojnásobok oproti roku 2009. Je to najväčší odliv žien za prácou do zahrani-

čia za celú existenciu slovenského národa. Potvrdzujú to aj štúdie SAV, ktoré sa venujú migrácii Slovákov za prácou z historického hľadiska. Rakúsko na tomto poli poráža aj Veľkú Britániu a Írsko, kam sa po našom vstupe do Európskej únie vybralo spočiatku za prácou najviac Slovákov. Rakúsko sa stalo top destináciou pre slovenské ženy a naši doterajší ministri zdravotníctva sa tým namiesto čerpania od hanby ešte aj chválili...

■ NAJLEPŠIE ODIŠLI

Migrujúce opatrovateľky majú priemerný vek 47 rokov. Sú to zručné, najkúsenejšie pracovníčky, aké kedy Slovensko vychovalo. Ich odliv znamená nenávratný vstup púšte do nášho zdravotníctva. V Rakúsku zarobia 60 eur na deň, čo je za dvojtýždňový turnus 840 eur. Minulý rok sa v Rakúsku prihlásilo na základe živnostenského zákona k tomuto druhu živnosti 33 500 mužov a žien. Aký imidž majú slovenské opatrovateľky v Rakúsku? Sami Rakúšania, a to je čo povedať, ich hodnotia ako ľudí skromných, s veľkými pracovnými skúsenosťami, s dobrou znalosťou nemčiny, ale aj

s informáciami o svojich právach. Rakúšania prekonalí svoje známe národnostné predsudky (Vorurteil), vziať si odbornú kvalifikáciu, samostatnosť a prax, empatiu, radosť z práce so staršími ľuďmi a schopnosť našich opatrovateľiek spolupracovať s príbuznými pacientov.

Rakúsko bude do roku 2020 potrebovať ďalších 17 tisíc pomocných síl na vyrovnanie svojho demografického schodku. Prognózy hovoria, že opatrovateľskú službu bude do roku 2020 využívať osemstotisíc Rakúšanov. Takže jeden problém sme vyriešili a o Slovenky zo zdravotníctva je postarané. My sa môžeme poobzerať po Ukrajinkách alebo po Vietnamských...

V bratislavskom hoteli DOUBLETREE BY HILTON sa 17. a 18. apríla toho roku uskutočnil 16. ročník konferencie o obchode a marketingu Slovak retail summit 2012. Odborníci z oblasti obchodu, potravinárstva, cestovného ruchu a bankovníctva pod mottom Spolu dokážeme viac! diskutovali o zabezpečení konkurencieschopnosti prvovýroby a výroby domácich firiem, možnostiach a nástrojoch zvýšenia podielu slovenských výrobcov na našom trhu.

Čakanie na zmenu

Ďalej hovorili o kultivácii vzťahov medzi účastníkmi trhu, presadzovaní slovenských záujmov v meniacej sa Európe, prostriedkoch propagácie a podpory predaja slovenských výrobkov či o kvalite potravín na našom trhu a legislatívnom prostredí v tejto oblasti.

Vzhľadom na aktuálne kreovanie novej vlády sa z predstaviteľov strany Smer-SD na podujatí zúčastnil A. Kolesik, poslanec NR SR. Na otázku, čo mieni nová vláda urobiť pre zvýšenie podielu domácich výrobkov na našom trhu, odpovedal, že v danej chvíli je predčasné vyslovovať akékoľvek úvahy: „Počkajme si na programové vyhlásenie vlády a legislatívu, ktorá príde do parlamentu. Verím, že sa k nej budú môcť vyjadriť aj predstavitelia výroby, prvovýroby, obchodu a cestovného ruchu.“

Vychádzajúc z predvolebných prísľubov víťaznej strany možno oprávnene očakávať, že nová vláda na rozdiel od predchádzajúcej bude podpore slovenských výrobcov a problematike potravinovej sebestačnosti Slovenska venovať oveľa väčšiu pozornosť. V našom týždenníku sme sa tomuto problému venovali obširnejšie hneď dvakrát – a to v číslach 8 z 3. marca a 10 z 17. marca toho roku. Už vtedy sme ústami odborníkov upozorňovali na vážnosť situácie a konštatovali, že Slovensko sa od roku 1989 od potravinovej bezpečnosti dopracovalo až k rozdávaniu potravinovej pomoci zo zásob EÚ.

O (ne)kvalite potravín na našom trhu sa hovorilo aj na tejto konferencii. Podpredseda SPPK D. Janiček upozornil na fakt, že kvalitné mäso zo slovenských chovov vyvážame, kým náš trh zaplavuje napríklad nekvalitné, neraz až niekoľko rokov zamrazené bravčové mäso z dovozu. Ústredný riaditeľ Štátnej veterinárnej a potravinovej správy J. Bireš hovoril o neľahkom boji s nekvalitnými potravinami v reťazcoch i pri ambulantných predajoch i o zlej legislatíve v tejto oblasti. Konštatoval, že bez výraznejšej pomoci ZMOS-u, miestnej samosprávy, finančnej správy a polície problémy v tejto oblasti budú pretrvávajúť. Slovenský spotrebiteľ sa riadi najmä cenou a uprednostňuje lacnejšie potraviny, ignorujúce úmeru lacný, väčšinou rovná sa nekvalitný. Ostáva len veriť, že po zjednotení zainteresovaných strán, na ktoré verejnosť stále čaká, prídu pre slovenské potravinárstvo aj radosnejšie časy.

Oto BALOGH

Výzvou na odstavenie majetku vám právna mašinéria vystavuje cestovný lístok do pekla

Z kolotoča exekúcie nevyskočíte bez následkov

Tibor B. HAČKO – Koláž: Emil SEMANCO

O exekúciách ste určite čítali veľa článkov s rôznymi uhlami pohľadu na túto problematiku. V skutočnosti však Exekučný poriadok chráni najmä tých, čo dlžoby vymáhajú, a zabezpečuje príjem exekútorovi. Viete naozaj, ako celý proces prebieha? Procedúra je rýchla a môže vás veľmi nepríjemne zaskočiť. Sú pre vás exekúcie len neznámym, prázdnyim pojmom?

Rýchle pôžičky sú spravidla začiatkom bludného kruhu. Reklama so sloganmi: Požičiame rýchlo a bez záruk zlákala už mnohých, aj vzdelaných a opatrných občanov. Keď vás zaťažil balvan nevinne vyzerajúcej dlžoby napríklad vo výške 300 eur a s úrokmami ste už zaplatili 500 eur, neznamená to, že ste na konci patálií. Stačí sa dostať do situácie, že meškáte so splátkami a s posvätením zákona vám výzvu na odstavenie majetku vystavia cestovný lístok do pekla.

■ KARUSEL PÁTRANIA

Kolotoč sa pohyba uznesením súdu, ktorý v týchto prípadoch exekúciu nariaduje expresne rýchlo, na rozdiel od rozhodnutí trebars o rodinných prídavkoch. Súd vykonaním poverí príslušného exekútora. Nezávislého len na papieri. V slovenských korupčných pomeroch sa pridružuje podľa exekučného majetku. Následne sa vykonáva oficiálne prvotné zisťovanie. Formálne sa posúdi dlžníkov majetok, resp. jeho výška. Údaje o majetku ste však už predložili a zdokladovali pri uzatvorení pôžičky. Ďalšie informácie exekútor spravidla zisťuje pátraním po hnutelnom majetku v samotnom bydlisku dlžníka – teda právnickým slovníkom, povinného a na katastrí. V podstate môže exekútor zistiť všetko. V praxi to znamená, že začínajú oslovovať banky, kde zisťujú informácie o vašich účtoch. V prípade, ak podnikáte, vylúči len hotovosť 331 eur, ktorá je vraj dostatočná na výkon podnikateľskej činnosti. Korešponduje so zdravotnými poisťovňami, čím zisťuje platiteľa mzdy. Do pátrania nevyhnutne spadá aj sociálne zabezpečenie, aby sa zistila výška dôchodkov a iných dávok.

Po úplnej sumarizácii potvrdí výšku majetku a následne vydá exekučný príkaz. S ním spravidla doručuje aj uznesenie o nariadení exekúcie. Potom sa počká na nadobudnutie právoplatnosti exekúcie. Každá z dotknutých strán

ide rádo vo dni, maximálne týždne. Exekútor ešte raz vyzve dlžníka, aby v stanovenej lehote prejavil ochotu na spoluprácu, tzv. súčinnosť, a splatil svoj záväzok dobrovoľne. V zahraničí si môže dlžník uplatniť zľavu voči

ky, predajom hnutelných vecí na dražbe, predajom nehnuteľností alebo zriadením exekútorického záložného práva na nehnuteľnosti. Cenu hnutelných vecí, ktoré idú do dražby, stanovuje exekútor. Ten sa riadi len a len svojím úsudkom a cenou, ktorá je bežná na trhu. Ak sa dražia špecifické veci, mal by si prizvať znalca. Nie je to však podmienka. Povinnosť mať znalecký posudok platí len na drahé kovy a cennosti.

Cenu nehnuteľnosti tiež stanovuje exekútor na základe znaleckého posudku. Znalec stanoví obvyklú cenu, v ktorej zohľadní aj prípadné nedostatky a bremená. Toto súdny exekútor premietne do uznesenia o cene. Prvá dražba nehnuteľnosti sa začína na úrovni dvoch tretín jej stanovenej ceny. Ak sa ju nepodarí predáť v prvom kole, dražba pokračuje na polovici odhadnutej ceny. Napriek tomu, že každá exekúcia je oprávnená, pretože ju nariadil súd. Brániť sa môžete len odvolaním po jej vykonaní.

Pomerne skľučujúcou okolnosťou je, že tento proces často riadia osoby, ktoré majú nedostatky v právnom vedomí. Máme na mysli aj advokátov, ktorí sa angažujú vo veciach, pri ktorých nepomáhajú vám ako dlžníkom, ale s vašimi (aj dôvernými) informáciami pracujú pre vášho odporcu, čím vás nenávratne posúvajú do priepasti chudoby. Navrátenie do pôvodného stavu je podľa § 61 neprípustné. Teda, ak sa vám aj podarí po čase získať prostriedky na splatenie dlhu, všetko, čo vám vydražili – samozrejme v nižšej hodnote – už nie je možné vrátiť a vaša ujma sa zavše až dramaticky zvýši. Po exekúcii vám neraz reálne zostanú len veci osobnej potreby ako snubný prsteň alebo zdravotné pomôcky.

môže totiž podať odvolanie voči objektívnosti, zaujatosti alebo správnosti postupu. Na základe exekučného príkazu sa napokon pristúpi k samotnej exekúcii. Pripomíname, že ak by išlo napríklad o rozhodnutie o pridelení dávok v hmotnej núdzi, proces trvá spravidla 8 – 12 mesiacov. Pri exekúcii

výške odmeny patriacej exekútorovi. Na Slovensku je to len zbožné pranie. Exekútor je na odmenu lačný.

■ VÝNOSNÁ ČINNOSŤ

Exekúcia majetku sa spravidla vykonáva: zrážkami zo mzdy alebo z iných príjmov, príkazom pohľadáv-

Len väčšia miera dohovoru a spolupráce môže položiť základy prosperity našej spoločnosti Ide nám o vyššiu kvalitu života ľudí a ich príjmov

Pavol PAŠKA je absolvent Filozofickej fakulty UK v Bratislave. Hoci odbor filozofia a estetika, ktorý vyštudoval, priamo nesúvisí s podnikaním, zišiel sa mu najmä v politike. Hneď po roku 1989 využil príležitosť a začal podnikáť v rôznych činnostiach. Prinútili ho k tomu aj okolnosti, keďže sa musel starať sám o seba. Zameriaval sa predovšetkým na zásobovanie v zdravotníctve, pracoval pre zahraničné firmy i veľké nadnárodné korporácie. Ako sám hovorí, v roku 1999 sa nechal vtiahnuť do politiky. S Robertom Ficcom, Miroslavom Čížom a Borisom Zalom založili Smer, lebo mali pocit, že Slovensko potrebuje alternatívu. Dnes je podpredsedom strany a predsedom Národnej rady Slovenskej republiky.

Eva ZELENAYOVÁ - Foto: Ladislav LESAY

● **Tvrdíte, že Slovensko potrebuje návrat k európskemu sociálnemu modelu, solidarite a úcte k národným tradíciám. Myslíte si, že ľavica to dokáže?**

Určite áno, ja som to spomenul aj vo svojom úvodnom prejave na ustanovujúcej chôdzi parlamentu. Málokto vie, že model európskeho spotrebného kapitalizmu sa začal formovať po druhej svetovej vojne v Nemecku. A práve veľkým zmierom sociálnych a kresťanských demokratov, ktorí začali budovať povojnový nemecký demokratický systém. No a dodnes funguje. Podobne severské modely, ale nakoniec aj prosperita Ameriky boli založené na Rooseveltovom The New Deal dokonca ešte pred vojnou. To všetko sú veci, ktoré ako keby u nás absentovali. Slovensko je silne polarizované. Pravda je, že jedine širšia miera konsenzu alebo spolupráce môže vytvoriť určité základy prosperity spoločnosti. Ak k nej nedochádza, nie je možné implementovať akýkoľvek ekonomický alebo sociálny model. A už vôbec nie v krajine ako Slovensko, ktoré malo problém vôbec štát zriadiť a vytvoriť základnú štruktúru jeho fungovania. Keď sa každú chvíľu, pri každom striedaní vlád menia elementárne prístupy, keď sa do modelu vnáša ideológia, je priam nemožné zabezpečiť kontinuitu v presahom jedného volebného obdobia. Potom asi ťažko môžeme hovoriť o nemeckom modeli prosperity.

● **Najmä ako opozičný politik ste sa venovali glosovaniu politickej scény. Či už na blogoch v Sme alebo v Pravde. Zaujalo ma, že sa zamýšľate nad ekonomickou demokraciou, participáciou zamestnancov na riadení a vlastníctve podnikov. Autorom participatívnej ekonomiky je Michal Albert. Ide však o víziu usporiadania spoločnosti bez kapitalizmu. Aká je tá vaša?**

Napísal som to preto, že v zápase o charakter sociálneho štátu ako keby prevládala politický rozmer. Nikto nechce hovoriť o elementárnych predpokladoch pre sociálny zmier, sociálny dialóg o fungovaní spoločnosti na akejkoľvek platforme spravodlivosti, čo je v kapitalizme dosť diskutabilné. Ide o veľmi komplikovaný vzťah investor – zamestnávateľ – ľudia práce. Vyspelé spoločnosti si už od povojnových rokov jednoducho uvedomili tento rozmer, u nás stále prevláda kontroverzia. Ak dnes my sociálni demokrati hovoríme o nevyhnutnosti urobiť nejaké zmeny v Zákoníku práce, tak nie preto, aby sme stáli proti sebe investorov, zamestnávateľov a ľudí práce. Ide nám o nastavenie vyššej miery kvality života a príjmov ľudí, pre určitú rovnováhu spoločnosti. Ekonomická demokracia je pojem, o ktorom sa vo vyspelých kapitalistických krajinách diskutuje, dokonca je dominantný.

My stále hľadáme progres len v tom neustálom zápase medzi investorom a zamestnávateľom a medzi pracovníkom. Základný predpoklad pre rast, pre spokojnosť je práve nájdanie určitej rovnováhy a v tom je aj politika Smeru-SD.

● **Tento princíp nie je taký neznámy ani na Slovensku, funguje na ňom napríklad družstevníctvo.**

Problém Slovenska je v tom, že aj po zmenách v roku 1989 určité skupiny ľudí vnášajú pocit hrozby z návratu niečoho. Faktom je, že tie systémy jednoducho mali v sebe aj veľa dynamických a pozitívnych prv-

kov a západná filozofia a politológia sa vôbec neboja o tom hovoriť. Veď základnou otázkou, pred ktorou svet stojí, je, čo s kapitalizmom 21. storočia. Venujú sa tomu vedecké tímy na celom svete. Veľmi podrobne skúmajú taký kritizovaný štátny kapitalizmus Číny a niektorých tzv. centrálnych riadených ekonomík alebo demokracií. Teoretici ekonómie dnes veľmi otvorene hovoria o nevyhnutnosti analyzovať tieto nespochybniteľne fungujúce systémy a revitalizovať našu víziu spotrebného kapitalizmu, ktorý sa utápa v nespotebe, do podoby, keď by bolo možné plánovať a predikovať určité vývojové fázy. Ale to sú veci, o ktorých sa u nás najmä z ideologických dôvodov nechce hovoriť. A nedajbože spomenúť Marxa, tak hneď sa stávajú triednym nepriateľom. Ja s tým problém nemám, pretože na úrovni vedy sú tieto otázky predmetom diskusií všade, v USA, v Európe, takže dúfam, že sa aj na Slovensku stanú prirodzenou súčasťou diskusie.

● **Nemusíme spomínať Marxa, stačí pripomenúť pápežské encykliky tiež sa opierajúce o sociálnu spravodlivosť. Zdá sa, že vás zaujali a na religióznom Slovensku by sa mohla sociálna spravodlivosť ujať.**

V tomto cirkev zohráva nezastupiteľnú úlohu a myslím si, že dialóg solidarity, ako to nazval premiér, bude pokračovať aj s cirkvami. Pretože hodnotové oblasti aj toho vnútorného života si priam vyžadujú fungovanie cirkvi. Zaujímavé však je, že religiózne Slovensko v občianskom segmente má úplne inú podobu. Aj preto treba hľadať určitú rovnováhu, do akej miery sa bude cirkev naozaj podieľať na čomsi, čomu sa hovorí sociálna náuka cirkvi. Lebo samotná podstata problému už je na nej. My určite máme záujem o veľmi úzky dialóg.

● **Je to zvláštne, že práve sociálna demokracia a nie pravicové strany, ktoré sú postavené na kresťanských základoch.**

S tou definíciou pravicových strán by som narábal veľmi opatrne. Veď presadzujú tvrdý ekonomický liberalizmus, ktorý úplne zdeformovali a pretavili do akéhosi reformného voľnomyšlienkarstva a ten v praktickej realizácii Slovensku vôbec nič nedal.

● **Onedlho si pripomenieme 20. výročie od prijatia deklarácie o zvrchovanosti SR, 20. výročie prijatia Ústavy SR. Pripravujete k týmto významným medzníkom našej novodobej štátnosti nejaké podujatia?**

Už som o tom hovoril s premiérom Ficcom, mimochodom posledným aktívnym politikom, ktorý hlasoval za tieto návrhy, že pripravíme dôstojné pripomenutie si týchto aktov, ktoré boli elementárnym a základným krokom k štátnosti – 1. januára 1993.

● **Už vo svojom prvom prejave po zvolení za predsedu parlamentu ste spomenuli sochu Svätopluka. Budete trvať na jej pôvodnom stvárnení?**

Ási nie, rešpektujem autorstvo pána Kulicha, ktorý prijal tú hru s pánom Sulíkom. Povedal som, a myslím to smrteľne vážne, tak málo štátnosti a symbolov máme, že už ich viac neprzime. Slováci si nezaslúžia, aby sa takto narábalo s určitými symbolmi alebo s určitou časťou histórie.

● **K 20. výročiu vzniku SR nepribudne aj nejaký pamätník?**

Zatiaľ neviem, ale určite by bolo dobré, možno v historickej budove SNR na Župnom námestí, kde sa zrodila deklarácia aj ústava, pripomenúť si štátnosť. Techniku ešte nemáme jasnú.

● **Česi sa veľkolepo pripravujú na 1 150. výročie príchodu sv. Cyrila a Metoda medzi našich predkov. Ako my oslávime tento dátum?**

Toto je pre nás dátum, ktorý sme aj v rokoch 2006 – 2010 trochu pozdvihli a na Devíne sme si pripomínali tento význačný historický medzník. Tam sa rodila aj veľmi úzka komunikácia s cirkvou, v tom čase veľmi aktívnym Jánom Chryzostomom kardinálom Korcom. Chystáme sa už tohto roku obnoviť túto tradíciu a vrátiť tomuto sviatku vážnosť, aká mu z hľadiska našich dejín patrí.

● **Nepripravujete nejaké podujatia spoločne s Českou republikou?**

Je skoro po voľbách, zatiaľ sme nestihli naviazať komunikáciu s českou stranou.

● **Je známe, že česká strana pripravuje veľkolepé oslavy s účasťou pápeža na Velehrade. O jeho návšteve Slovenska sa nič nehovorí, čo Slováci vnímajú so značnou nevôľou.**

Teraz je to možno aj na našej diplomacii a komunikácii s Vatikánom, kde máme svoje zastúpenie, aby rokavali so štátnym tajomníkom Vatikánu o plánovaní cesty pápeža.

● **Predvolebná ulica žiadala zmenu volebného systému. Vy ste už v minulosti avizovali zmenu pomerného na väčšinový systém, dokonca ešte Mečiarova vláda o tom uvažovala, ale väčšinový systém je hrozbou pre malé strany. Na Slovensku preto dosiaľ nezískal podporu. Ako odpoviete na túto výzvu?**

Len tak, ako sa dohodne celé politické spektrum, lebo nemá zmysel meniť volebný systém na jedno volebné obdobie. Pre nás ako dominantnú stranu je dnes zmena na čokoľvek prijateľná, aj keď sa priznám, že som zástancom súčasného pomerného systému, práve pre to, čo ste povedali. Aby sa pluralizmus udržal. Dominancia veľkých strán vedie k bipartizmu, ktorý poznáme z anglosaských modelov. Myslím si, že Slovensko ešte potrebuje pluralitu, a tá je zabezpečená práve pomerným systémom.

● **Súčasný zákon o rokovacom poriadku Smer znevýhodňuje, lebo hoci má 83 poslancov, má len jeden poslanecký klub. Prakticky by ste nemohli podávať nijaké procedurálne návrhy?**

Áno, nemáme tri kluby, ale už som na prvom neformálnom stretnutí grémia naznačil kolegom, že sa chcem s nimi dohodnúť. Máte pravdu, nastala situácia, s ktorou zákonodarcovia v 90. rokoch nerátali.

● **Požiadavkou KDH je jeden mandát a dosť. Ako budete reagovať na túto iniciatívu?**

Nie som zástancom toho modelu. Myslím si, že je to ústavný problém. Jednoducho uplatnenie pasívneho volebného práva ako základného ľudského práva nemôže byť spochybnené žiadnou technikou a žiadnym obmedzením, nech už má úroveň stranícku alebo inštitucionálnu a zákonnú už vôbec. Jednoducho skúsenosť župana, primátora či miestneho alebo regionálneho poslanca v NR SR je v príprave legislatívy neoceniteľná. Smer-SD nehodlá v tomto nič meniť.

Môžeme diskutovať a riešiť finančnú stránku, no z našich funkcionárov ani jeden nevyužíva ďalšie príjmy na svoj prospech. Transparentne a preukázateľne idú na rôzne charitatívne ciele, na podporu občianskych združení tretieho sektora.

● **Čo vám najviac prekážalo v minulom volebnom období?**

Neuveriteľne zlá atmosféra. Rozbité medzifundské vzťahy, neschopnosť viesť normálny dialóg a hovoriť o problémoch. A to sa prenieslo do celej spoločnosti. V kampani sme cítili, aké je Slovensko nervózne. Kdekoľvek sme prišli, ľudia dávali najavo, že už toho majú dosť.

● **Čo bolo príčinou tohto napätia? Spôsobil to niektorý politický subjekt?**

Keď po voľbách v roku 2010 vynechali Smer-SD z rokovani o zostavení vlády aj napriek tomu, že získal takmer 900 tisíc hlasov voličov, upozorňovali sme, že politologické štandardy hovoria, že je to voči víťazovi voľieb nekorektné a že sa to niekde musí prejavíť. Druhá vec je akási ilúzia o kompaktnosti pravice. Rozplynula sa okamžite. Veď na to, aby ste zistili, že KDH a SaS nemajú absolútne nič spoločné, nemusíte byť analytikom alebo politológom. Jednoducho tam nebol ani programový, ani hodnotový prienik, ba ani ľudská či líderská charizma. Demokracia počas stáročí niektoré mechanizmy veľmi jasne vyšpecifikovala a opísala. Tam bol problém. A k tomu ešte ľudská animozita medzi lídrami, neschopnosť komunikovať... Nervózne bolo celé Slovensko.

● **Ale znovu máme v parlamente nečitateľných matovičovcov, bez programu a ideologického zafarbenia.**

Výsledok vstupu Matoviča do parlamentu je dôsledok toho, čo sa dialo pred voľbami. Buď z toho konglomerátu naozaj urobila stranu, a tam koliesko na fúriku nevymyslíte, strana musí mať lídra, hodnoty, program a štruktúry. Alebo jednoducho tak, ako sa do parlamentu dostal, z neho jednoducho odíde. Príkladov

v slovenskej politike za tých 20 rokov je niekoľko, takže ja sám očakávam, ako sa bude profilovať táto skupina ľudí.

● **Ale ešte taká bezobsažná strana v parlamente nebola.**

Aj protest je program, rešpektujeme to.

● **Vidíte rozdiel medzi parlamentom, ktorému ste predsedali v rokoch 2006 – 2010 a súčasným?**

Určite áno. Je tu veľmi veľa nových tvárí a predpokladám, že títo ľudia budú prezentovať a reprezentovať diametrálne odlišný spôsob a iné názory, na aké sme boli zvyknutí, takže určite to bude veselé.

● **Vyjadrili ste názor, že Orbánova politika ohrozuje štátnu a národný záujem SR a treba razantne konať. Máte konkrétnu predstavu?**

Musíme jednoducho odpovedať na akúkoľvek politickú snahu, ktorá by mohla mať exteritoriálny účinok a presahovala by hranice. Robili sme to aj v rokoch 2006 – 2010. Chceme mať s Maďarskom dobré vzťahy, Maďarsko je náš partner vo Vyšegrádskej štvorke, ale aj v EÚ, NATO a je len a len vnútornou záležitosťou našich priateľov v zahraničí, ako si politicky usporiadajú svoje veci. Ale akýkoľvek rozmer, a nebolo málo takýchto názorov, ktorý by mal tendenciu či už z pohľadu veľkomaďarského sentimentu alebo iných ambícií vstupovať do našej integrity a do našej národnej suverenity, tak na to musíme okamžite reagovať a aj budeme.

● **Chcete niečo odkázať matičiarom?**

Matica tiež prechádza strastiplným obdobím nielen vo vedení, ale aj z hľadiska financovania a postavenia v spoločnosti. Ako poznám ministra kultúry Mareka Madariča, tak ako v rokoch 2006 – 2010 aj v nastávajúcom období podporí Maticu a pomôže jej zachovať prestíž, aká jej patrí. Verím, že sa dostane zo šrámov, ktoré utrpela či už pre nešťastné ekonomické alebo personálne rozhodnutia. Podstata zostala a na tej treba stavať.

Slovenská spoločnosť sa nachádza v nebezpečnom akademickom gete Výzvy pre mladé národné sily v ére globalizácie

Dnes dvadsať dva rokov po revolúcii a takmer dvadsať rokov po vzniku samostatnej Slovenskej republiky stojíme na prahu zásadnej, možno paradigmatickej či civilizačnej zmeny a zároveň sme na prahu striedania generácií. Predovšetkým však pred obrovskými výzvami. Pred 20. rokmi boli aktéri boja za samostatnosť približne v našom veku. Ja sám som už vtedy bol dospelý a veľmi intenzívne som vnímal celý vtedajší vývoj. V tom čase národné sily boli na vrchole svojho vplyvu. Zásadným spôsobom dokázali ovplyvňovať reálnu politiku, dokázali dostať desaťtisíce ľudí na námestia, dokázali vydláždíť cestu k zvrchovanosti, suverenite a nakoniec i k štátnej samostatnosti.

Svojím spôsobom to bolo ľahšie, pretože cieľ bol jasný a podpora vo verejnosti aj vďaka vtedy vplyvným politikom značná. Bohužiaľ, to, čo prišlo potom, možno charakterizovať sentenciou – vyhrali sme vojnu, ale prehrali sme mier. Kormidlo štátu prevzali často cynickí technologovia moci a koncepty, ktoré boli vymyslené, sa nerealizovali.

z hľadiska celého sveta predsa len lokálneho významu. Využili sme šancu a v období vhodnom na emancipáciu štátov v Európe dosiahli sme národné sebaurčenie.

Dnes však stojíme pred celosvetovou zmenou. Každému, ako-tak súdnu človeku je jasné, že kapitalizmus vo svojej súčasnej zdegenerovanej po-

voš, extrémnu polarizáciu v príjmoch svet smeruje ku kolapsu. Čo nás čaká? Dlhová kríza, hlboká recesia, odbúvanie životných istôt, ďalšie zbedačovanie, pád mien, vysoká inflácia a nakoniec kolaps? Áno, toto je veľmi pravdepodobný scenár. Dnes už asi nie je v silách nikoho úplne eliminovať podobný scenár, ale práve preto musí nastať zásadná a otvorená diskusia o tom, prečo sa tak stalo, kto je za to zodpovedný a ako to riešiť.

■ VLÁDA PERCENTA

Svet je v pohybe. Laureát Nobelovej ceny za ekonomiku Joseph Stiglitz nedávno publikoval esej, kde to povedal veľmi pregnantne. Žijeme vo svete, kde je realitou vláda jedného percenta najbohatších, jedným percentom pre jedno percento. Takto položená téza nás núti odpovedať si na otázku, ako musela zdegenerovať demokracia, ak takéto niečo dovolila. Už dávno nežijeme v demokracii, ale vládne tu tá najhoršia oligarchia, ktorá svojím egoistickým prístupom priviedla svet na samotný pokraj skazy. A práve tu je agenda aj pre národné sily. Stále nám niekto predkladá akúsi ilúziu slobody či dokonca demokracie, ale v skutočnosti sme otrokmi systému, ktorý nás zväzuje a dusí. Máme ešte formálnu politickú slobodu, ale politiku si sprivatizovalo to povestné jedno percento najbohatších, ktoré cez politické strany kontroluje výkon politiky. Konkrétne na Slovensku to nie je ani to povestné jedno percento, ale zopár 5 – 6 neskutočne bohatých finančných skupín či žralokov, ktorí dokonca kvôli daňovej optimalizácii majú svoj domov na Cypre. Okrem toho tu máme ešte zopár hrubozrnných pravicových demagógov, ktorí riešenie našej situácie ešte viac komplikujú.

■ NOVÁ GENERÁCIA

Čo môžu národné sily ponúknuť ľuďom? Otvoriť nové témy, zmeniť program a podstatne rozšíriť diapazón problémov a ich riešení, ktorým sa budeme venovať.

Mali by bojovať proti falošným pravidlám politickej korektnosti, s plnou vážnosťou sa venovať rómekmu problému. Je nevyhnutné nájsť odvahu hovoriť o veciach, o ktorých sa nehovorí, je najvyšší čas prestať si brať servítku pred ústa a začať sa hlásiť o svoje práva. Dôrazne, ale bez excesov, lacného populizmu, zrozumiteľne. Ľudia už ako na zmlovanie čakajú na otvorenú a jasnú reč, namiesto tých nič nehovoriacich úlisných rečí politikov. Ako som už spomenul, do tematickej výbavy národných síl musí patriť aj agenda antikapitalizmu, resp. boja proti globalizácii.

Obrovská téma je rozpočtová či daňová harmonizácia v EÚ. Nesmieme sa však tejto témy zmocniť tak tupo, demagogicky, falošne nekvalifikovane a cynicky ako Sulík. Situácia je skutočne vážna a žiadne ľahké a jednoduché riešenia neexistujú. Treba ľuďom hovoriť pravdu a treba aj pomenovať vinníkov. Ratingové agentúry, obrovské banky, finančné špekulácie a vysokosofistikované finančné produkty, ktoré nakoniec dovedli Európu tam, kde dnes je. Ľudia od nás tiež právom očakávajú, že zdvihneme hlas všade tam, kde sa dejú ukrutné nepravosti.

Náš hlas musí byť počut' vždy pri excesoch, ako bol Afganistan, Irak, Líbya, predovšetkým však pri nepríčetnej arogancii, ktorá je páchaná na Palestínčanoch. Nesmieme mať strach povedať, že kráľ je nahý, a to napriek sile a vplyvu toho, koho kritizujeme. Téma dvojitých štandardov v zahraničnej politike musí byť vlajkovou loďou národnej agendy.

Nájdu sa však ľudia, ktorí pôjdu na takúto kamikadze misiu? Ako dlho budú schopní schytávať útoky predajných médií. Toto je najväčšia výzva pre národné sily. Nájsť a sformovať novú generačnú a obsahovú platformu.

■ VYHRAŤ MIER

Čo je však najhoršie, stratila sa doba vízií. Žijeme v akomsi hedonistickom svete, a napriek tomu, že cítime, že sa rúti do záhuby, správame sa ako na povestnom Titanicu, kde pasažieri prvej triedy na najvyšších palubách sa ešte bavili, keď podpalubie s tými najchudobnejšími už bolo zaplavené. Veľmi dobrá paralela, loď sa potápa, ale my sa ešte bavíme. Anestetikom lacnej televíznej zábavy držia masu v blaženej nevedomosti. Dozabávame sa k smrti, len nemysliet, necítiť, nestarať sa, toto je stratégia, ktorá už dobrých 40 rokov funguje. Žijeme v začarovanom kruhu a ak sa chceme zachrániť, musíme z neho von. Vstanú noví proroci? Verím, že áno. Keď sa pohroma zdá nevyhnutná, vždy sa vynarajú noví proroci. Niektorí možno falošní, ale len v kríze je šanca na systémovú, paradigmatickú zmenu. Západný svet sa na jednej strane búri proti ultraliberalnému relativizmu hodnôt a pokúša sa o návrat k tradičným hodnotám, na druhej strane sa prvýkrát masovo a jednoznačne ukazuje, že Wall Street sa stáva symbolom a stelesnením chorôb tohto sveta. A o tom, že situácia je vážna, svedčia aj spontánne protesty proti systému, ktorý stelesňuje Wall Street.

Sme na prahu globálnej paradigmatickej zmeny a musíme na ňu byť pripravení. Možno k nej dôjde o tri mesiace, o pol roka, rok alebo o desať rokov, ale bude nevyhnutná. Ak budeme pripravení, môžeme po vyhrajenej vojne vyhrať aj mier.

Roman MICHELKO

Nepodarilo sa nám vytvoriť filantropickú národnú a sociálne citiacu kapitálovú vrstvu, pre ktorú by hlavným a jediným cieľom nebola maximalizácia zisku, ale zveľaďovanie zvereného majetku na prospech väčšiny. Naopak, obrovské majetkové presuny, ktoré sa dejú raz za mnoho storočí, sa skončili krachom. Dnes môžeme s ľútosťou konštatovať, že sme ekonomicky nesvojprávny štát. Za tých 20 rokov sa celé rodné striebro dostalo do cudzích rúk. Firmy ako Slovnaft, VSŽ, Duslo Šaľa, Matador Púchov a podobne už dávno nie sú v slovenských rukách.

■ PREŽIJE KAPITALIZMUS?

Nedokázali sme vytvoriť životaschopnú sieť mienkotvorných médií, ktoré by naše hodnoty, myšlienky a riešenia udržiavali v politickom či spoločenskom diskurze. A tak sme dnes takmer v akademickom gete, pomaly sa učíme využívať sociálne siete a alternatívne zdroje informácií, ale naša reálna schopnosť ovplyvňovať smerovanie spoločnosti je veľmi malá. Súvisí to však aj s tým, čo už bolo povedané. Po dosiahnutí samostatnosti prevzali kormidlo do rúk iní a náš cieľ vytvoriť prosperujúcu spoločnosť a vyformovať hrdú a sebavedomú politickú reprezentáciu sa nepodaril. Pred 20. rokmi sme stáli pred historickým zlomom, ale

dobe nemá šancu na prežitie, aby jeho dnešná virtuálna, kasinová či špekulatívna forma pretrvala dlhšie obdobie. A práve byť na čele síl, ktoré jasne, jednoznačne a otvorene pomenujú príčiny a prídu s reálnymi riešeniami, je zásadná výzva pre národné sily.

■ DISKUSIA O ZMENE

Treba sa už konečne jasne a jednoznačne postaviť proti hlúpym a demagogickým frázam o tom, že si žijeme (teda my bežní ľudia) nad pomery, že treba šetriť, škrtat' a viesť zodpovednú rozpočtovú politiku. Naopak, treba ísť do ofenzívy. Musíme jasne a jednoznačne postaviť otázky inak. Kto sa má uskromňovať? Tí ľudia, ktorí žijú z 400 či 500 eur mesačne? Ako je možné, že od roku 1998 do roku 2008 sa zdvojnásobilo HDP na hlavu, ale bežný človek z toho profitoval len minimálne? Kde sme sa to dostali, ak 75 percent ľudí má nižšiu než priemernú mzdu a ak vyše 67 percent ľudí zarába menej ako 550 eur. Zároveň však výrobné kapacity podnikov, napr. automobiliek, ani v čase najväčšej konjunktúry neboli vyťažené na viac ako 80 percent. Žijeme v čase ľahkej a relatívne lacnej výroby, disponujeme technológiami, ktoré by dokázali zabezpečiť slušný život množstvu ľudí, ale pre extrémnu nerovnováhu alebo lepšie nespravodli-

Po stopách slovenskej histórie

NÁRODNÁ SLÁVNOSŤ NA DEVÍNE

Liturgia, pochod na bralo, umelecké remeslá, sprítomnenie Štúrovho výstupu, inscenácia.

29. apríla 2012, 10.30

Bratislava, pod hradom Devín

viac na : www.matica.sk

Organizátori: Dom Matice slovenskej Bratislava, Bratislavský samosprávny kraj, Spoluorganizátori: Inštitút vzdelávania MS, n.o., Gréckokatolícke arcibiskupstvo v Prešove, Národné osvetové centrum, Miestny úrad MČ Bratislava – Devín, Dedičstvo otcov, o.z., Mediálni partneri: TASR, Digi Slovakia, TV LUX, TV Patriot, Slovenské národné noviny, časopis Slovensko, Nové Noviny CENTRUM, TV Bratislava, extra PLUS, Rádio Lumen, Reklamní partneri: J&T, AWF Slovakia, SORTEC, Rapid life životná poisťovňa, a.s.

Zatiaľ tridsaťdva mien pre Londýn

V posledných marcových dňoch prišla správa, že na XXX. letné olympijské hry získalo už Slovensko 32 miestieniek. Zainteresovaní vedia, že je to žalostne málo, a je už takmer isté, že do Londýna vyšle Slovensko doteraz najmenšiu výpravu.

Pri doterajších štyroch pokusoch bolo na OH v Atlante 71 športovcov, do Austrálie cestovalo 112 reprezentantov, do Atén iba 64 a naposledy do Pekingu opäť menej, iba 58. Londýn ich nemôže čakať ani toľko, hoci kvalifikácie vo viacerých športoch ešte prebiehajú. Slovenský olympijský výbor však bije už dlhšie na poplach pretože sa stále musíme spoliehať na - trochu nadsadene povedané - starú, ešte pioniersku zostavu, ktorá na čele s Martikánom, Kaliskou, kanoistickým štvorkajakom, bratmi Hochschornovcami z vodného slalomu majú byť aj teraz hlavnými ohnivkami. Ich náhradníkov mimo strelnice či z vody je málo, z iných športov ešte menej. Preto je zbožným želaním, aby výprava dosiahla taký úspech ako v Pekingu, 3 zlaté, 2 strieborné a jednu bronzovú. To by ešte, a azda naposledy, mohlo trochu zastrieť úpadok nášho vrcholového športu. Budeme teda s napätím očakávať výsledky strelcov (Gonci, Štefečková, Barteková) a vodákov (spomínanú K-štvorku, Hochschornovcov, Martikána, Kaliskú alebo Dukátovú). Ostatná trojica však ešte nemá splnené ani olympijské limity. A potom bude už treba čakať len na prekvapenia (cyklistu Sagana, chodca Tótha, kanoistiek Kmeťovej s Kohlovou, možno tenistiek Hantuchovej s Cibulkovou, atléta Charfreitága...) Naša výprava do Londýna (27.7. - 12.8.) bude teda malá, najmenšia v histórii a pravdepodobne, že aj úspech bude tomu zodpovedať. Napriek tomu, budeme slovenským športovcom držať palce. Výkonmi pozitívne reprezentujú Slovensko.

Igor MRÁZ
Logo: internet

V Novohrade v minulosti pôsobila plejáda osobností národného a kultúrneho diania Ženy z novohradských vrchovských fár

Text: Ján ALÁČ – Foto: archív

Vo všeobecnosti panuje predstava, že v druhej polovici 19. a začiatkom 20. storočia sa presadzovali výlučne muži. Je to pravda a úplne to platilo vo sfére verejného života a spoločenského uplatnenia. V Novohrade v tomto období pôsobila celá plejáda zaujímavých osobností slovenského národného a kultúrneho života nielen regionálneho významu. Išlo najmä o evanjelických farárov, ale aj o učiteľov. Môžeme dokonca hovoriť o celých rodoch až dynastiách: Petianovcov, Maróthyovcov, Algöverovcov, Laciakovcov, Bodických, Čipkayovcov, Bazovských... Boli tu aj zaujímaví jednotlivci ako Karol Branislav Halenaj, Ján Dérer, Koloman Banšiel... Aké postavenie v tomto období mali ženy?

Aj keď v tom čase mali dominantné postavenie muži, v prostredí evanjelickej inteligencie vynikli aj ženy. A nebolo ich málo. Azda najznámejšou osobnosťou vtedajšieho Novohradu dokonca nie je muž, ale žena – Timrava, vlastným menom Božena Slančíková. Nebola sama. Do veľkej trojky novohradských žien určite patria Elena Maróthy-Šoltéssová, ktorá sa narodila v Krupine, no detstvo a mladosť prežila v Luboreči (vtedy nazývanej Veľká Luboreč) a v širšom povedomí nie až taká známa Ema Goldpergerová, tiež z Luboreče.

Na smerovanie a profiláciu sesterníc Eleny Maróthy a Emy Goldpergerovej mala veľký vplyv atmosféra tejto dediny, tvorená vzájomnými vzťahmi rodín evanjelickej inteligencie a básnika Daniela Maróthyho, učiteľa Cspikaya, notára Goldpergera, statkára Goldbergera. Formovali ich aj návštevy v ďalších novohradských rodinách farárov a učiteľov. Maróthy-Šoltéssová tomuto prostrediu a Luboreči vzdala poctu v autobiografickej próze Sedemdesiat rokov života (1925).

GENERÁCIA TALENTOV

Prostredie evanjelickej inteligencie v Novohrade nespomíname náhodou. Tak ako o Luboreči mohli by sme písať aj o Polichne, Ábelovej a Budinej. Všade tam, len s malým časovým odstupom sa vytvoril okruh mladých dievčiat, ktoré spolu vyrastali, utvárala ich atmosféra evanjelických vrchovských fár, ale i vzájomné priateľstvo farárskych a učiteľských rodín. V Polichne a Budinej boli rovesničkami Božena Slančíková, jej sestry Irena, Izabela a Mária, spolu s Olgou Petianovou, neskôr Krčméryovou (matkou básnika a literárneho kritika Štefana Krčméryho). V Luboreči išlo o Eleny Maróthy-Šoltéssovú, Emu a Adelu Goldpergerovú, dcéry učiteľa Cspikaya a statkára Goldbergera.

Z dnešného pohľadu sú Slančíková-Timrava a Maróthy-Šoltéssová známejšie ako väčšina novohradských mužov tohto obdobia. Pre Šoltéssovú bola charakteristická až obdivuhodná činnosť. Bola členkou a v rokoch 1894 – 1927 predsedníčkou spolku Živena, organizátorkou ženského hnutia na Slovensku a množstva aktivít na poli vzdelávania žien a v neposlednom rade spisovateľkou a publicistkou.

V roku 1875, po sobášii a odchode do Martina, definitívne opustila Novohrad, no kontakt s ním mala neustále, napríklad aj prostredníctvom bohatej korešpondencie s Timravou. Timrava takýto široký záber nemala. Bola „len“ spisovateľkou, no najvýznamnejšou z Novohradu; tento kraj prakticky neopustila. Ani jednu z nich obšírnejšie predstavovať azda ani netreba. Podobných žien tu bolo viac. Súčasníci považovali za mimoriadne nadanú Irenu Slančíkovú, staršiu sestru Timravu. Ema Goldpergerová si dokonca myslela, keď ešte identita pseudonymu Timrava nebola známa – a v tomto nebola sama – že jeho nositeľkou je práve Irena Slančíková, ktorá bola tiež literárne činná. Publikovala pod pseudonymom Pofanská. Táto jej aktivita bola, na rozdiel napríklad od Eleny Maróthy-Šoltésovej, vydanom za Michala Laciaka a následnými rodinnými povinnosťami zatlačená do úzadia. Mimochodom, bol to práve Michal Laciak, kto upriamil pozornosť Jozefa Škulčetyho na to, že jeho švagriná Božena Slančíková píše.

Popri Timrave a Šoltésovej sme niekoľkokrát spomenuli Emu Goldpergerovú (1853 – 1917). Bola najmä múzejníčkou a zberateľkou. Od roku 1907 kustódkou zbierok Živeny a od roku 1909 i národopisných zbierok Muzeálnej slovenskej spoločnosti.

Mala podobný osud ako Timrava.

Rovnako sa nevydala, no na rozdiel od Timravu v nej boli dôvodmi hlavne zdravotné problémy. Istý čas sa uvažovalo, že po smrti Emy Goldpergerovej by sa Božena Slančíková mohla stať jej nástupkyňou na poste kustódky múzejných zbierok. Vďaka jej aktivite a úsiliu mal Novohrad svoje zastúpenie aj na výstavke výšiviek a čipiek usporiadanej v Turčianskom Sv. Martine v roku 1887 Živenou, ktorá bola v období po zatvorení Matice slovenskej považovaná aj za demonštráciu slovenského národného a kultúrneho pohybu. Venovala sa i zberu a záznamu folklórnych prejavov. V Slovenských pohľadoch v roku 1899 vyšla séria príspevkov opisujúcich priebeh tradičnej svadby v Luboreči.

ZASTALA SA VAJANSKÉHO

Do širšieho povedomia sa Ema Goldpergerová zapísala v roku 1893. V decembri 1892 odsúdil tlačový súd Svetozára Hurbana-Vajanského na rok väzenia a zaplatenie 557 zlatých pokuty a náhradu súdnych trov za článok Hyeinizmus v Uhrách, uverejnený v Národných novinách 13. septembra 1892. Ema Goldpergerová spolu s Elenou Maróthy-Šoltéssovou v mene Sloveniek vyzbierali peniaze a zadovážili za ne strieborný príbor s vygravírovaným krátkym textom: Vajanskému Slovenky. Der poslali Vajanskému do väzenia v Segedíne na jeho meniny 16. mája 1893. Úradom tento počin nevyšiel. Nasledovalo vyšetrovanie pre národnostné poburovanie. Aby to úrady nemohli využiť ako zámenku na útok voči Živeny, zobrala Ema Goldpergerová všetku vinu na seba. Nezostalo to bez následkov. Ako sa to mnohokrát v tomto období stávalo, národnostné spory sa prenášali i do rodín. Ema pre konflikty s bratom, ktorý prepadol maďarizácii (a tu je opäť podobnosť s Timravou, ktoré bratia sa tiež odnárrodnili), opustila rodičovský dom v Luboreči a presťahovala sa k sestre Nelke do Zvolenskej Slatiny. Tam prežila osem rokov. Živila sa najmä šitím. Pre predošlú činnosť sa stáva príťažou pre sestriho manžela – notára. Preto odchádza do Radvane pri Banskej Bystrici. Jej putovanie sa končí v Turčianskom Sv. Martine.

NALINKOVANÉ OSUDY

Ženy z tohto prostredia sa s ním samé identifikovali, a tak ich chápal aj muži. Žili svoje životy v rámci kultúrnych a hodnotových možností a najmä limitov doby a priestoru. Ako dcéry evanjelických farárov alebo učiteľov sa spravidla vydávali za synov iných evanjelických farárov či učiteľov. Pri manželských vzťahoch rozhodujúcu úlohu zohrávali viac vzťahy medzi jednotlivými rodinami než slobodná voľba samotných dievčiat či žien. Nepovažovali to za krivdu alebo obmedzenie. Jednoducho len plnili to, čo sa od nich očakávalo a čo sa chápalo ako nepísaná norma.

Evanjelické fary boli v tom čase malými hospodárstvami a po vydaji boli ich dušami často práve paní farárky. Platilo to nielen pre fary. V mnohých rodinách boli ženy hlavou domácnosti. Zmienky o tom sú zväčša len medzi riadkami nariadených napríklad aj v autobiografií Michala Bodického Rozpomienky a pamäti (1933). V súvislosti s Karolom Branislavom Halenajom, evanjelickým farárom v Závade, uvádza, že bol svojou manželkou Bystričankou obmedzovaný, aj keď i toto tvrdenie ďalej nerozvádza. Aj pri charakteristike ďalších farárov a učiteľov vsúva niekedy krátke informácie o manželkách: z maďarónskych kňazov pripomína dolno-strehovského Henricha, ktorého jeho vysokovzdelať žena zachránila pred takým úpadkom, do akého upadol Banšiel (Koloman Banšiel ochorel na duševnú chorobu a vo veku

Náhrobok Boženy Slančíkovej-Timravu v Lučenci.

36 rokov spáchal samovraždu); dolno-strehárskeho Kubányiho, tichej povahy človeka, brata zlopovestného redaktora „Svornosti“. Jeho žena bola zemianka, gazdovlivej, ale i výbojnej povahy, ktorá muža držala na „korde“, ale ináč pohostinná...”

Aj Bartolomej Krpelec (za manželku mal sestru Boženy Slančíkovej Máriu) pri charakteristike Polichna poznamenáva, že v roľníckom prostredí vôbec nebolo pravidlom, aby hlavou gazdovstva bol len najstarší člen rodiny alebo výlučne muž. Vo svojich novelách, vychádzajúc z reality Polichna a Ábelovej, to napokon potvrdzuje i Timrava. Pri pohľade na jej postavy nájdeme množstvo rozhodných a dominantných žien, ktoré boli hlavami rodín, a práve muži často vystupujú ako postavičky groteskné a slaboské.

Dedinské prostredie bolo vo svojom vnútri spleťou najrozličnejších vzťahov, ktoré boli kombináciou osobnostných charakteristík jednotlivcov, majetkovej štruktúry, ale i vzájomných rodinných väzieb často viac než akousi všeobecne platnou normou postavenia žien.

NEDOKONČENÉ PYTAČKY

O vzájomných vzťahoch mnohé napovedia aj iné príklady. Michal Bodický venoval spomínané memoáre manželke Jarmile, rodenej Abaffyovej. Venovanie má podobu poďakovania za spoločne prežitý život. Podobne aj Štefan Algöver (dlhé roky evanjelický farár v Závade) svoju najznámejšiu prácu preklad Štyroch kníh o nasledovaní Krista od Tomáša Kempenského do slovenčiny venoval matke svojej manželky Ludmily, rod. Kupcovej. Bodický ju charakterizuje ako rozumnú a peknú ženu. So Štefanom Algöverom a Ludmilou Kupcovou je spojená zaujímavá príhoda. Štefan sa mal stať manželom Boženy Slančíkovej. Ich otcovia boli konškoláci, možnosť takéhoto spojenia si dohodovali a bolo by i celkom prirodzené. V deň, keď sa Štefan vybral na pytačky na faru do Polichna, na Brusníku ho údajne zastihol hustý dážď. Prichýlili ho u tamojšieho učiteľa a kováča Kupčeka, kde sa mu zrejme zapáčila jeho dcéra Ludmila natoľko, že na druhý deň už do Polichna nešiel...

Ludmila Algöverová pravdepodobne aj pod vplyvom manžela napísala niekoľko článkov. Napríklad v roku 1939 pre Nový svet aj článok: Ako žili ženy pred 100 rokmi. Z tohto obdobia máme tiež príklady žien, ktoré sa tešili všeobecnej úcte už za života. Bol to prípad Maróthy-

Šoltésovej a v istom období aj Slančíkovej-Timravu. Všeobecnému uznaniu sa tešila Ludmila Hodžová-Hudcová (dcéra Michala Miloslava Hodžu, prvá predsedníčka Živeny, manželka evanjelickej farára v Púchove). Zomrela v roku 1870. Daniel Maróthy pri tejto príležitosti napísal báseň Nad mohylou Ludmily Hudcovej-Hodžovej. Ide o preciteneé vzdanie pocty uznávanej osobnosti. Báseň jej tiež venovali Ján Botto a Andrej Sládkovič. S rodinou Hudcovou boli Maróthyovci v príbuzenskom vzťahu a istý čas v nej pobudla ešte ako mladé dievča aj Elena Maróthy-Šoltéssová.

Svoje posledné dva roky života v Novohrade prežila aj sestra Ludovíta Štúra, Karolína Štúrová (1826 – 1859). Od roku 1857 žila spolu s bratom Jankom Štúrom vo Filákovci. Pochovali ju v Lučenci. Na tamojšom cintoríne má dnes už len symbolický pamätník. Jej skutočný hrob bol zničený.

V novohradskej Haliči neďaleko Lučenca sa v roku 1922 narodila Hana Ponická. V novohradských Podrečanoch prežila záver svojho života. Zomrela 26. augusta 2007 v Banskej Bystrici. Ide o iné obdobie, ale začiatky jej literárnej činnosti sú pomyselné spojené so záujmom o životy a diela Eleny Maróthy-Šoltésovej a Boženy Slančíkovej-Timravu. Aj jej prvé dielo pre dospelých Ábelovský dom je inšpirovaný životom a dielom Timravu. Ponické životný príbeh je vo viacerých črtách podobný osudom mnohých i ženských evanjelických osobností nielen Novohradu a nielen 19. storočia. Môžeme v ňom identifikovať pre životné osudy evanjelikov v minulosti typické prvky: revolta voči oficiálnej moci, zásadovosť (čo môže byť i tvrdohlavosť), martýrstvo, pracovitnosť, odhodlanosť...

Prostredie evanjelickej inteligencie dávalo šancu presadiť sa aj ženám. Spomenuli sme niekoľko žien, ktoré sa svojimi životmi alebo dielom zapísali do histórie, kultúry alebo literatúry. Nezvolili si životy naplnené pohodlím ani materiál- nym blahobytom. Naopak, boli naplnené skromnosťou, odriekanim a vôbec nie zriedka i existenčnými problémami alebo šikanovaním zo strany štátnej moci. K tomu treba prirátat aj limity Novohradu ako regiónu mimo hlavných centier slovenského kultúrneho diania. To všetko je dobré mať na zreteli pri hodnotení ich života, diela, významu... Svoje životy tieto ženy nežili so zámerom vytvoriť veľké diela alebo zanechať nezmazateľnú stopu v dejinách, jednoducho žili tak, ako si mysleli, že je to správne.

Vydavateľstvo Matice slovenskej prezentovalo nové knihy

Príjemné Jarné knihobranie

Maroš M. BANČEJ – Foto: L. LESAY

Návštevníci Klubu spisovateľov v Bratislave mali 17. marca možnosť zúčastniť sa na jarnej knižnej slávnosti. Vydavateľstvo Matice slovenskej uvítalo do života šesť nových kníh v žánrovom rozpätí od literatúry faktu, cez zbierku poviedok až po literatúru pre deti. O kultúrnom význame akcie svedčila aj hojná účasť návštevníkov, medzi ktorými nechýbal celý rad známych osobností nášho umeleckého i verejného života.

Autori a redaktori SNN zľava: Ján Čomaj, Roman Michelko a Roman Kaliský-Hronský.

„Som rád, že sa toľko známych osobností zúčastnilo na našom malom neformálnom sviatku dobrej literatúry. Verím, že táto tradícia pretrvá, rovnako ako pretrváva u autorov chuť písať a kvalitnými knihami zveľaďovať slovenskú kultúru,“ povedal na úvod podujatia

riaditeľ Vydavateľstva Matice slovenskej Stanislav Muntág. Nasledovalo predstavenie prvej knihy tohto literárneho populudnia, a to titulu Drotárska odysea od Jána Čomaja. Pritomných zaujala sugestívna ukážka, ktorú prečítala Eva Kristinová, vyznanie autora, ale aj mi-

moriadne zaujímavý vstup prozaika Andreja Ferka, ktorý spolu so svojim otcom Vladimírom Ferkom napísal pred rokmi „drotársku bibliu“ – knihu Ako divé husi.

■ **KNIHY OTVÁRAJÚ HISTÓRIU**
Že má literatúra faktu na Slo-

vensku vysoký kurz a zároveň fakt, že Vydavateľstvo MS má v tomto žánri silné zastúpenie na našom knižnom trhu, potvrdili hneď tri tituly. Luboš Jurík svojou knihou o popravenom básnikovi a politikovi Vladimírovi Clementisovi s názvom Smrť ministra, Tomáš Winkler doplneným druhým vydaním knihy Cesty na popravisko a Roman Michelko knihou Medzivojnové európske diktatúry. Najmä posledne menovaný titul je zaujímavý tým, že sa v ňom autor pokúša o vecné hodnotenie a klasifikáciu niekoľkých typov diktatúr (monarchistické, vojensko-policijné, totalitné). Osobitne skúma pojem autokracie ako medzistupňa demokracie a diktatúry a fungovanie takéhoto systému v praxi ukazuje na príkladoch medzivojnového Poľska či Juhoslávie. Sám autor k svojmu dielu pre SNN povedal: „Zdalo sa mi dosť smutné, že väčšina ľudí nemá poňatie o diktatúrach a autokratických režimoch v medzivojnovovej Európe, pričom napríklad téma horthyovského Maďarska sa nás bytostne dotýka. Aj z týchto dôvodov vznikla táto kniha.“

■ **POVIEDKY, KTORÉ VARUJÚ**

Knihu poviedok Romana Kaliského-Hronského sme už v SNN predstavili. Silné príbehy vychádzajúce z autorovej novinárskej praxe, často bravúrne obohatené autorskou licenciou, tak by sa dala charakterizovať táto kniha. Vojna v Chorvátsku, veterná kalamita v Tatrách, boj o Bratislavu na sklonku prvej svetovej vojny, vypálenie obce Kalište v druhej svetovej vojne, cesta M. R. Štefánika na Tahiti – to sú príbehy z relatívne nedávnej minulosti, ktoré verejnosť málo pozná, a autor ich pripomína v pútavo napísaných poviedkach.

Jedinou autorkou, ktorej kniha bola na Jarnom knihobraní Vydava-

teľstva MS prezentovaná, je Anna Vašková a jej kniha pre deti Marianka. Aj tu vydavateľstvo trafilo do čierneho a vydalo titul bytostne aktuálny.

„Je to príbeh, ktorý je silný tým, že rieši etnický problém. Rieši problém rómskeho dievčatka, ktoré je osvojené do rodiny a musí sa vyrovnávať s novou situáciou,“ povedal nám Stanislav Muntág.

■ **KAM KRÁČA KNIŽNÁ KULTÚRA**

Pri spätnom pohľade na túto vydarenú knižnú akciu možno konštatovať, že aj napriek všetkým problémom, krízam a tlaku komerčnej zábavy pôvodná literatúra na Slovensku žije. O tom, či žije plnohodnotným a najmä perspektívnym životom alebo iba prežíva, dá sa polemizovať. O čom sa však polemizovať nedá, je fakt, aké spoločenské a legislatívne prostredie jej vytvárame tu a teraz. Aký spoločenský status má spisovateľ či vydavateľ, aké materiálne ohodnotenie a najmä aké perspektívy. Zaujímavú myšlienku vyslovil na Jarnom knihobraní prof. Milan Čič, vedúci Kancelárie prezidenta SR, ktorý napokon všetkých šesť titulov slávnostne vypravdal do čitateľského sveta symbolicky rozkvitnutou jarnou halúzkou.

„Jednoznačne nám chýba zákon o knihách. Kvalitných autorov máme, avšak ucelený právny systém, teda zákon, ktorý by podporil slovenskú literatúru, nemáme. Teraz je tu veľká príležitosť a tou je 150. výročie príchodu svätých Cyrila a Metoda na naše územie. Verím, že naši zákonodarcovia si tento prelomový dátum pre našu kultúru uctia spomínaným zákonom.“

Dá sa povedať, že jeho slová boli tou správnou bodkou za prezentáciou vydavateľstva, ktoré svojou produkciou robí Matici slovenskej česť.

Zúročené polstoročie

Imrich Sedlák:

Päťdesiat rokov v slovenskom národnom živote, VMS, 2011

Kniha spomienok univerzitného profesora PhDr. Imricha Sedláka (1933) reflektuje najmä na jeho polstoročné pôsobenie v slovenskom školstve, múzejníctve a Matici slovenskej. Sumarizuje aktivity autora a prispieva k osvetleniu dejín Matice slovenskej a života

spoločnosti na Slovensku. Je zrejme, že autora trápilo nedostatočné poznanie a z toho vyplývajúce podceňovanie východu Slovenska ostatnými obyvateľmi. Aj preto sa stala centrom jeho celoživotnej vedeckovýskumnej činnosti problematika východného Slovenska, vždy chápaná v celoslovenskom

KNIHA TÝŽDŇA

kontexte. V roku 1965 vyšli prvé a dodnes jediné Dejiny Prešova, ktorých je I. Sedlák spoluautor a zostavovateľ. Ďalšie monografie – Strieborný vek (1970), V čierťazniach búrok (2001) a Svitanie na východe (2008) približujú čitateľovi národno-politické, kultúrno-spoločenské a literárno-integračné procesy na východnom Slovensku.

Aj keď sa autor ťažko prebýjal životom, nestratil humor a obdivuhodnú pracovitosť. Svedčí o tom

27 publikácií z literárnej a kultúrnej histórie, vyše 100 vedeckých štúdií, zhruba 70 publicistických článkov a vyše 30 libriet a scenárov expozícií a výstav. Toto všetko stačil popri funkciách docenta a prodekana na Filozofickej fakulte UPJŠ v Prešove, odkiaľ musel v roku 1971 odísť pre vyslovenú pravdu o národnostných pomeroch na východe Slovenska a pre matičné aktivity v roku 1968. Situáciu riešil odchodom do srdca Slovenska – Martina, kde ho na literárno-múzejnom pracovisku prichýlila Matica slovenská. Po roku 1989 pokračoval vo vedeckovýskumnej práci a okrem iného riadil Pamätník národnej kultúry a Slovenské národné literárne múzeum. Spomínaná kniha je hodnotným prameňom pri štúdiu literárnej a kultúrnej histórie posledných 50 rokov. Cennou súčasťou publikácie s výstižným podtitulom Od spomienok k prameňom sú dokumentačné fotografie v texte, prehľadná výberová bibliografia autora a menný register.

Ján DOBÁK

V marci začalo Národné osvetové centrum pracovať na projekte Centrálna aplikačná infraštruktúra a registratúra. Jeho cieľom je vytvorenie informatizačného systému na dlhodobú archiváciu, ochranu digitálneho obsahu a jeho následnú prezentáciu a sprístupnenie širokej verejnosti. Národné osvetové centrum získa na základe spolufinancovania

podobu. Na základe vytvorenia jednotnej databázy sa sprístupnia všetkým, teda aj laickým záujemcom, unikátne digitalizované artefakty, ktoré nepodliehajú autorskej ochrane. Napríklad vzácne rukopisy slovenských aj zahraničných autorov, rovnako ako knihy a inak nedostupné tlače z fondov Národnej knižnice v Martine či Univerzitnej knižnice

Centrálna aplikačná infraštruktúra a registratúra - UNIKÁTNY PROJEKT

z Európskeho fondu regionálneho rozvoja pre projekt, ktorého realizácia bude trvať 40 mesiacov, vyše 23 miliónov eur. Po ukončení projektu bude v správe Národného osvetového centra prevádzkovaný informačný systém, ktorý okrem iného zabezpečí prezentovanie vyše milióna kultúrnych objektov v digitalizovanej

v Bratislave, ktoré sú taktiež do projektu zapojené. Konečným cieľom by malo byť zapojenie Slovenska do ambiciózneho projektu Europeana, ktorý chce ponúknuť to najlepšie z jednotlivých národných kultúr všetkým kultúry chtivým záujemcom v členských štátoch Európskej únie. (mab)

Tajomstvo výletu na Devín

Z lavíc základnej školy vieme o pamätnom výlete štúrovcov na Devín. Nikde v učebniciach však nie je zmienka, že všetko sa mohlo skončiť minimálne blamážou. Skupinka mladých študentov lýcea na čele s profesorom Štúrom a s jeho priateľmi sa vybrala 24. apríla 1836 na Devín. Z učebnic vieme, že na Devíne spomínali len na zašlú slávu starobylého hradu, nôtli vlastenecké piesne a na Štúrov návrh si všetci študenti dali čestné slovenské mená. Lenže veselá študentská chasa i dospelý sprievod boli ľudia ako my a mali radi popri vlastenectve aj zábavu.

Nečudo, že sa ich „expedícia“ skončila pekne, krásne po slovensky v krčme. Všetko verne opísal účastník pamätného výletu Jozef Miloslav Hurban. Podľa neho, keď prišli do hostinca pod hradom, zbadali bohato prestreté stoly. Chystali sa usadiť v rohu, zajesť si klobásky s chlebom a cudne preglgať pri pohľade na zálahu jedla. Teraz už citáť J. M. Hurbana: „Ale tu Ľudovít nám za päťami a volá nás ku stolu spoločnému. My vyhovárime sa na svoju kasu chudobnú – reč, pravda, išla po latinsky, aby číhajúci posluchovia nerozumeli, o čo ide. Ale Štúr veť, len vy podte, my budeme dnes všetci spolu obedovať.“

Núkať sa nedali, veď ich volal sám Štúr. Hodovali, zjedli polievku a víťazne sa popasovali s pečeným moriakom. Popíjali pívko a spievali odušu. Najmä tých starších však čím ďalej, tým viac začalo mátať, kto to všetko zaplatí.

HUMORESKA

Opäť J. M. Hurbana: „Z rokovania potichého vyšlo najavo, že pri nás niet toľko drobných, aby sme mohli smelo hostinskému do očí sa podívať; uzavreli teda naši vodcovia dvoch, Pavla Čendekoviča a Jaroslava Bôrika, poslať do Bratislavy pre peniaze, ale my

ostatní mali sme len ďalej hostiť sa a veselo zabávať, tak aby nik nezbadal našu pravú situáciu.“ Musím priznať, že peniaze išli zháňať skutočné osobnosti slovenských dejín. Básnik a neskorší farár v Malých Stankovciach Pavol Čendekovič, jeden z najdôvernejších priateľov Ľudovíta Štúra, a druhý posol bol neskorší prvý tajomník SNR, kňaz, publicista a národný buditeľ Daniel Jaroslav Bôrik.

Veselá študentská chasa bola teda v dobrých rukách, mohla sa veselo zabávať ďalej. Hostinský však začal čosi šipiť, a preto sa mlad pre istotu začala rozprávať zasa len po latinsky. Keď

situácia hustla, lebo krčmár bol čoraz nedôverčivejší, dorazila záchrana. Finančmajster Pavol Čendekovič vyplatil cech. Jeho návrat zachytil Hurban takto: „No ale teraz už dosť, bratia,“ končil komers Štúrov alter ego (Čendekovič – pozn. aut.), „pod Devínom nie je miesto na komersy; komers si zakončíme u Steinmetzla.“ Ako však dodáva Jozef Miloslav Hurban, „detva slovenská mala dosť komersovania“, Steinmetzelov hostinec v Bratislave radšej potichučky obišla a išla sa vyspať. (Citáty z knihy J. M. Hurbana: Ľudovít Štúr)

Milan ZEMO

Pred 190 rokmi sa narodil Janko Kráľ – kráľovský orol slovenskej poézie

Rebelujúci búrlivák, túlavá duša a romantik

Text: Igor VÁLEK – Foto: autor

Socha v rodisku.

Na mieste, kde stál rodný dom básnika v Liptovskom Mikuláši, nájdete pamätnú tabuľu s jeho profilom, neďaleko impozantnú sochu i múzeum, ktoré nesie jeho meno. V Bratislave si vychutnáte čaro Sadu Janka Kráľa, hoci i pri nohách ďalšie jeho sochy, na Národnom cintoríne v Martine postojíte pri symbolickom hrobe; žiaci z celého Slovenska recitujú (aj jeho) básne na súťaži Kráľove Šahy...

Všetko uvedené pripomína výnimočnú osobnosť našich dejín, rebelujúceho básnika snažiacieho sa v časoch útlaku zmeniť a vyznačiť cestu, po ktorej sa bude ďalej uberať slovenský národ...

■ HORÚCA KRV

Nášmu divnému Jankovi od Váhu „zakukala kukulička jarnú, čerstvú nôtu“ 24. apríla 1822 v Liptovskom sv. Mikuláši. Tu prežil detstvo a nadobudol prvé vzdelanie. Nižšie latinské gymnázium v Šajavskom Gemeri navštevuje v rokoch 1835 – 1837 (gramatike sa tu priučia i s J. Kalinčiakom a J. Matúškom); 4. septembra 1837 sa zapisuje do evanjelického lýcea v Levoči a až do konca roka 1841 sa vzdeláva v rétorike i poetike. V ďalšom školskom roku dýcha študentský vzduch v kežmarskom lýceu; 20. septembra 1842 sa podpisuje „primán“ Kráľ študentským krasopisom medzi kolegov na evanjelickom lýceu v Bratislave...

Osud sa mu začína naplňovať v bohatých udalostiach, ktorými preteká nielen pohár osobného života, ale naplňa sa i čaša národa pod Tatrami a v mnohom (akokoľvek sa to nezdá) predurčí ďalší vývoj celého slovenského etnika až do dnešných dní. Kráľ je v centre študentských aktivít vrstovníkov, ktorým sa začne hovoriť štúrovcí podľa ich vodcu, námestníka riaditeľa Katedry reči a literatúry československej

– Ludovíta Štúra. Žičlivá atmosféra presiaknutá myšlienkami i činmi spriaznených duší a horúca krv poháňaná pumpou divokého srdca, ako aj okridlený literárny duch a tvorivý talent – to všetko vyústilo do prvých básnických pokusov. Najskôr ešte v češtine a v roku kodifikácie spisovnej slovenčiny (1843) už aj v intenciiach novej normy Kráľ tvorí rýmované romantické piesne s historickými témami. Hoci, vraj, študuje iba s priemerným prospechom... Aktívne sa zapája do dôležitých etnografických zberateľských prác Ústavu slovenského, z jeho poverenia korešponduje so zberateľským „veľmajstrom“ Samuelom Reussom na Gemeri. Nikoho neprekvapuje, že 1. januára 1844 podpisuje protest po tom, čo bratislavský konvent evanjelickej cirkvi po dlhom vyšetrowaní na Silvestra 1843 odvolal Štúra z funkcie námestníka. Už 5. februára 1844 si jeho prívrtenci vyžiadajú prepúšťacie polročné vysvedčenie a 7. marca opúšťajú Bratislavu. Kráľovi sa do cesty stavia rodný Mikuláš a ďalšie vyššie záujmy – prípravy spojené s konštituovaním Tatrína, predchodcu kdesi na horizonte národného trojvršia sa črtajúcej Matice slovenskej. S G. Fejérpatakym-Belopotockým a M. M. Hodžom horlivo pripravujú prvý schôdzu. Také horúce je leto s vrcholom v dňoch 26. – 28. augusta, keď celonárodný kultúrny spolok naozaj založili. Kráľ je jeho členom, dôverníkom, zberateľom i širiteľom.

■ SVET Z KRIVÁŇA

Už o deň nato si jednotlivci sa slovenský svet pozrel i zhora, keď viacerí vystúpili na vrchol tatranského Kriváňa. To sa už v Kráľovi prebudila nepokojná krv, túlavá duša a romantický ideál národného hrdinu Juraja Jánošíka, o ktorého život sa zaujíma. Takpovediac jemu v päťkách prešiel Malý Hont, Kokavu, Klenovec a nezabudol ani na zbojníkov rodnú Terčovú. Zrejme práve z tejto cesty si odskočil do Pešti

dokončiť skúšky a chvíľu pracoval ako pisár v advokátskej kancelárii národovca Vrchového. Rok 1845 bol prvý v „z trojročnice“, plne sa nesúcej v znamení túlavých topánok. Slovensko a Dolná zem. Najskôr chorvátsky Karlovac a Záhreb, potom Liptov. V májovej Pešti o rok neskôr ho môžu vidieť vstupovať do domu veľkého básnika Jána Kollára. V lete zas kúpajúceho sa v dolnozemskej Kulpíne, kde trávi chvíle u biskupa Stratimiroviča a pôsobí aj ako rodinný vychovávateľ. Až do apríla roku 1847 je Kráľov pohyb zahalený tajomstvom; legendy tvrdia, že vtedy oboňal i exotický vzduch Besarábie a Turecka, čomu nasvedčujú vlastné rukopisné poznámky. Ktovie...

To už však teplota v hrnci spoločenského pohybu dosahuje bod varu. V polovici roku 1847 spolu s revolučnými druhmi, učiteľom Jánom Rotaridesom a Viliamom Paulínom, revoltujú v Príbelciach, v lete putujú juhom Slovenska, pomýšľajú vydať sa i na východ. Do cesty – po kolký raz už! – sa Kráľovi opäť stavia Liptov a tentoraz smrť milovanej matky, ku ktorej ho pútala bezhraničná láska ako už potom nikdy k žiadnej žene. Žiaľ, už len ubolene kľaká na jej zasypný hrob, ani pohreb nestihol.

■ OD KAPITÁNSTVA K ŽIVORENIU

Rok 1848! Marcový záblesk revolúcie v Pešti ho priam katapultuje na Slovensko, aby v hontianskych dolinách opäť po boku s Rotaridesom búrili ľud ešte nástojčivejšie ako pred rokom. (V Príbelciach dnes nájdete dve pamätne tabule: na budove, kde Kráľ býval v roku 1847, a na budove starej školy v Rotaridesovom bydlisku, kde boli obaja zlapaní o rok neskôr.) Od 25. do 30. marca – keď ich mučia a uvrhnú do väzenia v Šahách – šíria medzi ľuďmi zvesť, že snem zrušil poddanstvo, pália urbáre i dereše a pod heslom: Vešajme pánov, páľme kaštiele! rúcajú múry národnostného i sociálneho útlaku. Odpoveďou je dlhé a kruté väzenie, od ktorého kľúče neprinesú ani protesty slovenskej (Žiadosti slovenského národa z 10. 5. 1848) i slovanskej (požiadavky Záhrebskej a Varadínskej župy) verejnosti.

Po zamrežovaných múroch v Šahách nasledujú ešte hrubšie a chladnejšie v Pešti. Až začiatkom januára 1849 sa Kráľ ocitá pod chladným, no konečne slobodným nebom. V marci ho čaká smutný pohreb martýrov minuloročného odbojného pohybu Šuleka a Holubyho, ktorých telá exhumovali a počas panychídy pri Leopoldove znovu pochovali; 16. marca už dočasne veľí v liptovskomikulášskom stoličnom dome národnej garde a dobrovoľníkom. Prekonal ďalšie krátkodobé väzenie a po svojom druhom vyslobodení odišiel cez Moravu do Viedne... Dočkal sa aj kapitánskeho koňa; v septembri na ňom sedí medzi slovenskými dobrovoľníkmi, no znova sa rozhárajúce boje za rovnoprávnosť Slovákov sú už iba tieňom starých a uhasínajú skôr, ako stačia niečo spáliť. V novembri 1849 sa končí Kráľova účasť na bojoch a vzápätí si podáva žiadosť o prijatie do štátnej služby. Začiatkom decembra nastupuje ako stoličný pisár v Balažských Ďarmotách. Človeku až sťahuje hrdlo! Najrevolučnejší štúrovský básnik, rebel s vysokým

sociálnym cítením i dobrovoľnícky kapitán na bielom koni začína odteraz až do predčasného skonu priam živiť. Ostáva mu iba bojovať s maďarskými alebo odnárodnými predstaviteľmi a – dokonca! – ubezpečovať Viedeň o svojej oddanosti. Monarchii i Bachovmu režimu. O vernosti tým, ktorí podviedli Slovákov bojujúcich v revolúcii.

■ HLÁSNIK NÁRODA

V ďalších rokoch „hlásnik národa“ pôsobí v nízkych a podradných funkciách stoličných úradníkov, okresných súdnych adjunktov či príseďiacich na súde, so žiadosťami zamietnutými „vzhladom na jeho mravné správanie sa a demagogické tendencie“, končiacimi v „šuflikoch“ podžupanov a spol. Modrý Kameň, Lučenec, Čadca, Turčiansky Svätý Martin, Kláštor pod Znievom, Zlaté Moravce. December 1849 až máj 1876...

Ešte sa zablyso nad orlom – Jankom. Určite 6. a 7. júna 1861, keď stál pod zeleňou líp v Turčianskom Sv. Martine a hľadel, ako Slováci dokázali uskutočniť národné memorandové zhromaždenie a nadychujú sa k ďalšiemu, zdalo sa vtedy, plnému národnému životu... Osud, najväčší z dravcov, však už rozťahoval nezadržateľne svoje krídla nad unaveným orlom.

V roku 1862 prišlo posledné preloženie na miesto príseďiaceho súdu do Zlatých Moraviec, v ktorých o biedne pomery nútili zamýšľať sa aj nad emigráciou do Srbska alebo Ruska. Orlia duša opustila telo Janka Kráľa 23. mája 1876. Básnik umrel náhle na črevný týfus, pochovali ho aj so slámnikom, vydezinfikujú narychlo vykopaný spoločný hrob vápnom. Ak by ste dnes hľadali miesto jeho posledného odpočinku v Zlatých Moravciach, nenájdete ho. V roku 1966 na jeho približnom mieste odhalili pamätník. Zdobí ho busta, na ktorej Kráľ hrdo dvíha hlavu, hľadá jasným zrakom vpred a pomedzi pery akoby niečo šepkal. Ostáva nám dúfať, že aspoň s víziou akýchsi svetlých horizontov mu bolo dopriate, hoci i nečakane skoro, odlietať z tohto sveta...

■ JEDINÁ ZBIERKA POÉZIE

Ak sa o spisovateľovi hovorí, že dielo úzko primkol k vlastnému životu, tak v prípade Kráľa toto tvrdenie platí v miere vrchovatej. Básnický oheň sa v ňom rozhorel počas štúdií v Levoči. Ešte plodnejšie naňho vzápätí pôsobí bratislavské

ovzdušie. Už v roku 1843 začína tvoriť v slovenčine, prelomový pre novú podobu slovenčiny i pre Kráľa je rok 1844. Vychádza prvá kniha v kodifikovanom jazyku – II. ročník Hurbanom zostaveného almanachu Nitra a ako píše Rúfus: „... túto knihu možno smelo nazvať Kráľovou prvou, žiaľ však za jeho života aj jedinou a poslednou zbierkou poézie.“ V almanachu sa objavuje až osem básnikových diel! Básne dodnes nadchávajú brilantnosťou výrazu i údernosťou myšlienky: Zverbovaný, Zabitý, Zakliata panna vo Váhu a divný Janko, Moja pieseň, Pieseň bez mena, Vysokourodenému pánu Ďurkovi Košuthovi... Janko Kráľ sa stáva jedným z generácie najuznávanejších básnikov. Roku 1845 začal Štúr vydávať Slovenské národné noviny i literárnu prílohu Orol tatránsky a na titulnej strane z „pjatka 2. klasňa (augusta)“ nachádzame Kráľovu báseň Orol. Aj ďalší rok je spojením básnického – ľudského orla s časopiseckým, o čom svedčia básne Potecha, Kvet a Pán v trní; Kráľ vytvoril i veršovanú poviedku Syn pustiny.

Rok 1847 a osvedčená súhra, tentoraz naplnená básňami Duma bratislavská, Verše, Kríž a na začiatku revolučného roku 1848 básnická poviedka Choč.

Rok 1848 „nadaný prostonárodný básnik“ sa vrhá do víru udalostí, ba sám ho často spôsobuje silou agitačného slova, veršovanými výziev Krajinská pieseň, Tri vršky, Pieseň slobodného sedliaka, Krváva kosba.

V marci 1849 sa smutne stavia medzi účastníkmi pohrebu dvoch slovenských martýrov, o Šulekovi a Holubym píše Dumku dvoch bratov. Ak bolo doteraz možné hovoriť o nepretržitej literárnej tvorbe, po spomínanom prakticky táto jeho „činnosť“ zaniká. Až do náhleho skonu sa k písaniu dostáva iba sporadicky; tvrdý chlebič každodenného života mu vyštrbil pero. Ostáva spomenúť básne o „bunte“ a následnom väzení Šahy (1849), retrospektívne publikovanie rukopisných úryvkov (napr. z básne K Slovenom pod názvom Slovenčine v Slovenskom pozorníku z roku 1854), básne Slovo v Sokole z roku 1861... Na záver musíme vyzdvihnúť Kráľove nadšené verše oslavujúce slávne memorandové zhromaždenie v básni Duma slovenská s nedvojznačným podtitulom Na pamiatku zjazdu turčiansko-martinského 6. júna 1861.

Básnický orol slovenského romantizmu.

Matičari v Prievidzi vyhodnotili fotografickú súťaž Horná Nitra mojimi očami

„Radi fotíte? Ste z hornej Nitry alebo máte k tomuto regiónu blízky vzťah? Zapojte sa do fotografickej súťaže HORNÁ NITRA MOJIMI OČAMI.“ Týmto sloganom sa spustil projekt zameraný na trochu iný spôsob propagácie regiónu hornej Nitry, ktorý zorganizovali Miestny odbor a Oblastné pracovisko Matice slovenskej v Prievidzi.

Súťažilo sa v kategóriách Zvyky a tradície, Historické pamiatky a ľudová architektúra a Príroda. Celkovo sa do zapojilo 61 nadšencov fotografovania, pričom každý mohol poslať až 3 fotografie do každej kategórie. Vekové zloženie súťažiacich, ktoré sa pohybovalo od 12 do 67 rokov, svedčí o tom, že v regióne hornej Nitry máme nielen mladé generácie talentovaných fotografů, ale zahanbiť sa nedali ani tí, skôr narodení.

Porotcovia mali skutočne neľahkú úlohu, pretože z prihlásených 215 fotografií museli vybrať z každej kategórie tri najlepšie. Tie boli následne uverejňované počas niekoľkých týždňov v MY Hornonitrianskych a MY Topoľčianskych novinách, ktorých čitatelia mohli týmto fotografiám poslať svoj hlas. Súťažiť sa naozaj opláti, pretože na výhercov čakali naozaj lákavé ceny. Autori

fotografií, ktoré sa ocitli na prvom mieste v každej z troch spomínaných kategórií, získali rozprávkový pobyt v Hoteli pod Zámkom v Bojniciach pre 2 osoby, vrátane poukazu na masáž, vstupenky do Bojnického zámku a ZOO Bojnice. Nemenej zaujímavá bola aj druhá a tretia cena, ktorou boli rôzne darčekové poukazy, ročné predplatné časopisu Krásy Slovenska, knihy a ďalšie zaujímavé ceny. Za zmienku určite stojí aj Cena čitateľov MY Hornonitrianskych a MY Topoľčianskych novín, ktorou bol víkendový pobyt pre dve osoby v športovo-relaxačnom zariadení Hutira Relax Club v Handlovej. Túto cenu získal mladý talentovaný fotograf z Prievidze, ktorého fotografia získala najviac hlasov od čitateľov.

Vyhodnotenie súťaže spojené s odovzďávaním cien sa uskutočnilo 17. februára 2012 v priestoroch Regionálneho kultúrneho

centra v Prievidzi. Ceny odovzdával vedúci Oblastného pracoviska MS v Prievidzi, Vlastimil Uhlár, ktorý bol nielen organizátor sú-

ťaže, ale aj autorom tohto projektu. Cieľom bolo nielen poskytnúť amatérskym fotografom priestor na sebarealizáciu, ale zároveň motivovať širokú verejnosť k spoznávaniu kultúry, života, histórie a prírodných krás regiónu hornej Nitry. Úprimné poďakovania súťažiacich a pochvalné vyjadrenia zo strany zúčastnených boli pre organizátorov odmenou, ale aj povzbudením a motiváciou do plánovania ďalšieho ročníka súťaže, či podobných projektov.

Viera ŠINSKÁ

Amatérski mladí fotografi sa zdokonaľovali.

Konferencia už v rámci osláv príchodu Cyrila a Metoda MATICA SLOVENSKÁ V SLOVENSKÝCH NÁRODNÝCH DEJINÁCH

Matica slovenská pri príležitosti 150. výročia svojho vzniku a 1. 150. výročia príchodu Konštantína a Metoda na naše územie v rámci Roka Matice slovenskej usporiada medzinárodnú vedeckú konferenciu

**MATICA SLOVENSKÁ
V SLOVENSKÝCH
NÁRODNÝCH DEJINÁCH.**

13. – 14. februára 2013 v Martine

KONFERENCIA

nadovšetko integračnej oblasti slovenskej spoločnosti.

Účastníkmi konferencie budú vedci a odborní pracovníci SAV, univerzít, vedeckých ústavov a odborov MS, vedeckých a kultúrnych inštitúcií na Slovensku i v zahraničí, predstavitelia slovenských spolkov, združení a korporácií, slovenských Matíc i jednotlivcov. Na konferencii budú vítaní aj záujemcovia širších spoločenských kruhov.

Cieľom konferencie je na základe najnovšieho vedeckého výskumu a nových poznatkov o nastolených otázkach konferencie v čo najväčšej miere prispieť k novej prezentácii MS v slovenských národných dejinách, vyjadriť sa k jej súčasnému postaveniu a perspektíve v kultúrno-spoločenskej, vedeckej, vzdelávacej, národnouvedomovacej, vlasteneckej,

Organizátori konferencie očakávajú:
- vecné a konštruktívne pripomienky k návrhu programu, aby bolo možné ich zohľadniť v definitívnom znení programu do 15. júna 2012,
- prihlášky referentov s názvom referátov a heslovitým naznačením jeho obsahu treba zaslať hlavnému organizátorovi do 30. októbra 2012,
- oficiálnu pozvánku s konkrétnymi pokynmi, referenti a prihlásené inštitúcie dostanú mesiac pred konferenciou (do 10. januára 2013).

Referentom a pozvaným hosťom pobyt v Martine (12. 2. 2013 od večere, 13. – 14. 2. a 15. 2. do obeda, t. j. stravovanie a ubytovanie) hradí Matica slovenská; cestovné zahraničným účastníkom hradí vysielajúca organizácia, domácim MS.

Referáty, koreferáty a diskusné príspevky vyjdú v samostatnom zborníku pod názvom Matica slovenská v slovenskom

narodnom živote do augusta 2013. Príspevky v textovej a elektronickej podobe bude treba nevyhnutne odovzdať počas konferencie poverenému pracovníkovi (po odovzdaní budú honorované). Redakcia zborníka bude vo Vednom ústredí MS a zborník vyjde vo Vydavateľstve MS.

Prvý deň rokovania večer (13. 2. 2013) sa uskutoční spoločná návšteva divadelného predstavenia v Slovenskom komornom divadle v Martine a po predstavení spoločenské stretnutie v priestoroch divadla účastníkov konferencie s predstaviteľmi Matice slovenskej, mesta Martin a Slovenského komorného divadla.

V očakávaní vášho aktívneho a tvorivého záujmu o konferenciu i požadovaných informácií sa spolu s vami tešíme na dobrú vedeckú i spoločenskú úroveň konferencie.

Imrich Sedlák,
vedecký tajomník MS

Netradičná spomienka na Pavla Dobšinského

V rámci Týždňa slovenských knižníc sa v Obecnej knižnici v Rožňavskom Bystrom, s podporou starostky obce Želky Gonosovej, stretli členovia MO Matice slovenskej v Rožňavskom Bystrom. Vedúca knižnice Marta Lajčáková prítomných privítala a obzerala s históriou knižnice a súčasným stavom knižničného fondu. Cieľom stretnutia bolo pripomenúť si pôsobenie P. Dobšinského v Rožňavskom Bystrom. P. Dobšinský ako mladý kaplán ev. cirkvi pôsobil „na Bystrom a Rekeni“ (ako to zapísal vlastnoručne v Kronike ev. cirkvi) v rokoch 1855 – 1858. Okrem kaplánskej činnosti sa venoval zbieraniu ľudových povestí, hier, zvykov a obyčaji, ktoré chceli členky MO MS na tomto stretnutí oživiť. V roku 1858 vydal P. Dobšinský prvý zväzok Slovenských povestí a podľa Kroniky obce Rožňavské Bystre tento zväzok obsahoval aj povesti z Rožňavského Bystrého, ktoré prítomným pripomenula starostka obce. Ďalšie dielo P. Dobšinského Prostonárodné obyčaje, zvyky a povery prítomným priblížili členky FS Bystránky – Marta Molnárová – predsedníčka MO MS a Zuzana Tomková, vedúca FS, a to prvú časť Narodenie, Krst a Krštenie. Tu našli aj piesne, ktoré Tomková aj zaspievala. Prítomné členky nakoniec skonštatovali, že tak ako Dobšinský zachytil tieto zvyky a obyčaje v rokoch svojho pôsobenia v Rožňavskom Bystrom, vo veľkej miere v obci pretrvávajú dodnes a FS Bystránky ich prezentuje vo svojom pásme Krštenie a Na víno. Stretnutie obohatila Monika Cmierová, ktorá pri tejto príležitosti vlastnoručne ušila bábičky – postavičky z rozprávok Janka Hraška, Princeznú, Ježibabu, Janka a Marienku a iné. Na stretnutí sa zúčastnili aj hostia, a to riaditeľka DMS v Rožňave Zlatica Halková, Mária Halková a Božena Mihalíková, ktoré toto stretnutie ocenili a podporili svojimi návrhmi a podnetmi.

V diskusii sa spomínali aj iné Dobšinského diela, ktoré sa, žiaľ, nenachádzajú v Obecnej knižnici. Členky MO MS sa preto rozhodli, že sa pokúsia zozbierať od Dobšinského všetky zborníky, rozprávky, povesti, osobné veci a pod., a vytvoriť pre nich čestné miesto v obci, a tak vzdať poctu osobnosti našich dejín a tým prispieť k zviditeľneniu obce.

Marta MOLNÁROVÁ

Putujeme za ľudovou piesňou

Pekné podujatie pre mládež sa konalo 20. apríla 2012 v Dome MS v Leviciach. Bola to súťaž v speve ľudových piesní pre stredoškolskú mládež Levického okresu Putujeme za ľudovou piesňou. Cieľom súťaže je uchovávanie a šírenie slovenskej ľudovej piesne a pestovanie lásky k spevu. Na veľmi dobrej interpretačnej úrovni to preukazovali všetci súťažiaci. Určite by sa všade našli dobrí speváci, len ich treba povzbudiť a zabezpečiť účasť. Do súťaže sa prihlásilo 10 súťažiacich dievčat a chlapcov. Odborná porota konštatovala veľmi dobrú úroveň súťažiacich a všetkým udelila diplomy podľa dosiahnutého výkonu. Dom Matice slovenskej odmenil všetkých knihami a poskytol občerstvenie. Táto súťaž sa stala pravidelným podujatím Domu Matice slovenskej v Leviciach. Nadväzuje na ľudovú tradíciu bohatého fondu slovenskej ľudovej piesne a podporuje ušľachtilé záujmy mládeže. Všetkým súťažiacim i pedagógom srdečne ďakujeme a tešíme sa na ďalšie stretnutia.

V. MOZDIK

Zomrel spisovateľ Anton Straka

V sobotu 17. marca navždy odišiel slovenský básnik, prozaik a autor literatúry pre deti a mládež Anton Straka. Okrem publikačnej činnosti sa zaslúžil o organizáciu literárneho i kultúrneho života. Bol členom odbočky Spolku slovenských spisovateľov v Žiline.

vého domu v Čadci, neskôr na rôznych miestach na Kysuciach ako učiteľ. Po roku 1989 bol riaditeľom základnej školy v rodnom meste.

Zakladateľským spôsobom sa zaslúžil o dve celoslovenské kultúrno-

NEKROLÓG

spoločenské podujatia – literárne súťaže a prehliadky Palárikova Raková a Jašíkova Turzovka.

Publikačne bol aktívny od roku 1964 v periodikách Krok, Javisko, Umelecké slovo, Matičné čítanie, Smer a i. Zúčastnil sa aj na niekoľkých za-

čiatočných ročníkoch Slovesnej jari, ktorú organizovala Matica slovenská, jeho práce boli tiež publikované v príležitostných matičných zborníkoch. Debut – bibliofilii – Raz každému nad hrobom kohút zakikirika venoval Jánovi Harantovi. Normalizátorská dobová tlač však označila toto dielo za protištátny čin, nasledoval zákaz publikovania a osobná perzekúcia.

K literárnej tvorbe sa Anton Straka vrátil až po roku 1998. V tom čase bol prednostom Krajského úradu v Žiline, neskôr pracoval aj v Žilinskej odbočke Spolku slovenských spisovateľov ako jej tajomník a člen

Predstavenstva SSS. Vydal básnické zbierky

S krajinou v srdci (2001), S rukami v rieke (2002), S tebou uprostred slnka (2002), S Ježišom na slovo (2006), Chvatom (2010) – označenú za knihu roka, knižku realistických rozprávok pre deti Starý otec, Džony a ja (2003) a Príbehy o Ježišovi – ako po Kysuciach putoval (2010). V rukopise ostala kniha príbehov memoárového charakteru.

Hoci mu poéziu, ktorú si vybral ako spôsob sebvýjadrenia, mnohí odopierali, nezanavrel na ňu a opätovne sa k nej vrátil. Jeho cieľavedomosť a oddanosť k literárnej tvorbe mu pomohla prekonať prekážky a dodala silu bojovať za svoje hodnoty ešte razantnejšie. Na svojej životnej ceste sa dokázal popasovať s mnohými zložitými situáciami a práve táto vytrvalosť a zapálenosť pre prácu si zaslúži obdiv. Česť jeho pamiatke!

Simona ADAMCOVÁ

OČAMI MATICE

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

Naše priority

Pri odhaľovaní busty Karola Duchoňa v Galante, o ktorú sa pričínili predovšetkým galantský Dom Matice na čele s pani riaditeľkou Lehotskou, sa ma jeden z mála prítomných novinárov (televíznu kameru „verejnoprávnej“ televízie s dvojbodkou by ste tu, vlastne na slovenskom juhu, máme hľadali) opýtal: „Ako ide dokopy Matica a Karol Duchoň, ktorý asi ani jej členom nebol, navyše to bol populový spevák...?“

Tá otázka, siahajúca na koreň vecí, spadla z neba. Dotkla sa našich priorít, ktorými sú mladí a slovenský juh. A Matica si ctí všetkých, ktorí akýmkoľvek spôsobom pomohli a pomáhajú slovenskosti, ktorí povzniesli slovenskú spoločnosť, kultúru, vzdelanosť, sebavedomie, vlasťenectvo. Oceňujeme všetkých, ktorí vniesli a vnášajú do nášho života radosť, pokoj a hrdosť na vlast' a nezáleží na tom, či je to populový alebo „vážny“ či folkový spevák, či vôbec je to spevák alebo výtvarný umelec, alebo športovec, alebo „len“ statočný slovenský občan. Pod maticnú zástavu sa zmesť všetci, ktorým ide o Slovensko.

Nie je to úžasné, že galantská Matica iniciovala celonárodnú zbierku na Duchoňovu bustu a že na účet číslo 2901063753/0200 pribúdajú eurá? Že pod zástítou Matice v spolupráci so samosprávou, s akademickou obcou i cirkvami konajú sa akcie, ktoré posilňujú maticné korene?

V tohoročnú poslednú aprílovú nedeľu začíname s novou tradíciou. Pozývame vás na Národné slávnosti na Devín, ktoré sa konajú v mesiaci smrti sv. Metoda i v mesiaci výstupu štúrovcov na devínske bralo v roku 1836. Bude to po dlhom čase prvá maticná akcia za marketingovej podpory médií aj spoločností, ktoré prejavili záujem. Je to dobrý signál na začiatku roka, v ktorom si pripomenieme solúnskych bratov, 150 rokov Matice i dvadsať rokov nášho štátu. Potvrdí sa, že Matica je tu pre ľudí. Mladých srdcom i vekom.

POZVÁNKA

22. ročník Vlasteneckej pochôdzky po slovenskom juhu – M. R. Štefánik Šamorín – Dunajská Lužná – Ivanka pri Dunaji

3. mája 2012 (štvrtok)

PROGRAM:

8.00 h - Šamorín, pietna spomienka pri pomníku M. R. Štefánika – Evanjelický a.v. chrám
8.00 h - Dunajská Lužná, pietna spomienka pri pomníku M. R. Štefánika – Evanjelický a.v. chrám

9.30 h - Ivanka pri Dunaji, pietna spomienka pri buste M. R. Štefánika – Nám. sv. Rozálie

10.30 h - Ivanka pri Dunaji, pietna spomienka pri mohyle tragickému smrti M. R. Štefánika a jeho talianskeho sprievodu

Od našich maticných prispievateľov z celého Slovenska

Spod spravodajského pera

■ DETI DEŤOM V KOMÁRNE

Každý rok sa v jarných mesiacoch koná prehládka detských speváckych zborov známa pod názvom Deti deťom. Neodmysliteľnou dušou a organizátorkou zároveň, okrem Domu Matice slovenskej v Komárne, členov MO MS a riaditeľa Jozefa Černeka, je predovšetkým učiteľka Eva Kerepecká, ktorá spolu s pani učiteľkami v materských škôlkach a základných školách prehľadá medzi deťmi lásku k spevu a upozorňuje na jeho dôležitosť nielen vo výchovno-vzdelávacom procese, ale aj v prostom ľudskom živote, za čo jej i všetkým ostatným učiteľkám patrí vďaka nás všetkých. Úprimne im ďakujeme, no nezabúdame ani na rodičov, ktorí svoje deti touto cestou vedú tiež. Ešte raz ďakujeme!

Jana PIPÍŠKOVÁ

■ TVORIVÉ DIELNE

Centrum voľného času v Rožňave v spolupráci s Domom Matice slovenskej v Rožňave pripravili ďalšie tvorivé dielne, teraz zamerané na výrobu veľkonočných výrobkov. Hlavnou náplňou činnosti CVČ a DMS sú výchovno-vzdelávacie aktivity a aktívny oddych detí a mládeže. Prítom sa však nezabúda sa ani na staršie aktívne tvorivé osobnosti, ktoré spolu s deťmi dokážu hotové zázraky. V priebehu pár hodín si našli k sebe cestu a spoločne tvorili – nielen veľkonočnú výzdobu, ale aj rôzne výrobky z plastových fľaš. A čo bude nabudúce? – nechajte sa prekvapiť.

Zlatica HALKOVÁ

■ U HAVRANKY HRAT BUDÚ...

Na mestskej radnici v Rožňave v piatok 13. apríla sa uskutočnila okresná

súťaž detského hudobného folklóru s názvom „U Havranky hrat budú...“ Organizátormi tejto súťaže boli Gemerské osvetové stredisko, Mesto Rožňava a Dom Matice slovenskej v Rožňave. Podujatie otvorili milovníci hudobného folklóru, a to ľudová muzika Ondreja Hlaváča, ktorá práve piesňou U Havranky hrat budú správne naladila piatkové dopoludnie. Súťažiacim a publiku sa povzbudzujúcimi slovami prihovorila riaditeľka GOS Mgr. Helena Novotná a moderátor Mgr. Peter Gallo. Súťažilo sa v štyroch kategóriách – sólisti speváci a duá, sólisti inštrumentalisti, ľudové hudby a spevácke skupiny. Na súťaži sa zúčastnilo 85 detí z okresu Rožňava. Výkony súťažiacich hodnotila odborná porota v zložení: Helena Pál Balážová z Rožňavy, Bc. Jaroslava Lajgútová z Rimavskej Soboty, Ing. Ondrej Hlaváč z Rožňavy a Mgr. Helena Novotná, riaditeľka Gemerského osvetového strediska v Rožňave.

Mária HLAVÁČOVÁ

■ OVOCIE A ZELENINA, KTORÚ MÁM RÁD

Oblastné pracovisko Matice slovenskej v Holíci, spolu so Súkromnou základnou školou v Skalici vyhlásili už 6. ročník výtvarnej súťaže Ovocie a zelenina, ktorú mám rád. Do súťaže boli pozvané všetky školy v meste (ZŠ, ZUŠ, MŠ), zapojilo sa spolu 68 detí s krásnymi prácami, ktoré si mohla prezrieť široká verejnosť, školy, ako aj rodičia detí od 5. marca 2012 v priestoroch Súkromnej základnej školy v Skalici. Každá práca bola očíslovaná a každý návštevník výstavy mohol anonymne prácu ohodnotiť. V stredu, 28. marca 2012 sa stretla hodnotiacia komisia, zložená zo zá-

stupcov Súkromnej základnej školy a pracovníka Matice slovenskej, ktorá vybrala 5 prác. Tieto postupujú do celoslovenského kola. Komisia mala ťažký výber, lebo práce boli kvalitné a bolo vidieť, že táto téma deti zaujala. Postúpiť však mohlo iba 5 prác. Slávnostné vyhodnotenie postupujúcich prác sa konalo v stredu 4. apríla 2012 o 11.00 h v priestoroch Súkromnej základnej školy v Skalici. O kultúrny program sa postarali deti zo spomínanej školy pod vedením pani učiteľky Zuzany Jašovej. Vedúci Oblasťného pracoviska Matice slovenskej a pani učiteľka vybrali z 5 postupujúcich prác 3 najlepšie do mestského kola. Tieto práce boli odmenené krásnymi publikáciami Vydavateľstva Matice slovenskej, a to knihami Traja hrdinovia od J. C. Hronského, O neviditeľnom Tomášovi a Klúčik od trinástej komnaty, ktoré daroval vedúci OP MS Pavol Mihál. Na záver sa deti pohostili pripravenými dobrotami a šťavnatým ovocím, ktoré boli pre ne sviežim prekvapením po dlhej zime. Pri spomienke na šťastné, spokojné, usmievané tváričky detí vám práca kultúrno-osvetového pracovníka dáva ešte väčší zmysel, a to je ten pravý motor, ktorý vás ženie dopredu. Preto by som sa chcel úprimne poďakovať Súkromnej základnej škole v Skalici, pedagógom, osobitne pani učiteľke Zuzane Jašovej a pani riaditeľke SZŠ Skalica, za veľkú podporu pri realizácii tejto súťaže.

Vybrané práce detí, postupujúce do celoslovenského kola: 1. miesto: Martin Horniak, 6. ročník, 2. miesto: Matúš Snopek, 4. ročník, 3. miesto: Lucia Krišandová (MŠ Slniečko
Pavol MIHÁL

Veľkonočná oblievačka maticiarok v Liptove

Členovia Odboru Mladej Matice v Liptovskom Mikuláši sa venujú uchovávaniu tradícií a počas veľkonočných sviatkov každoročne navštvia svoje maticiarok.

Kupači sa stretli v priestoroch D MS v Liptovskom Mikuláši, aby si naplánovali trasu, a čo je podstatné, preobliekli sa do krojov. Navštívili dievčence zblízka aj zďaleka, keďže členky OMM sú roztrúsené po viacerých obciach Liptova. Mestské časti Podbreziny, Okolice, Palúdzka, Demánová, ale aj obce Podtureň či Čierny Váh boli našimi zastávkami za tradíciami slovenského ľudu. Veľké prekvapenie sme spravili návštevníkom liptovskej prírody, keď sme prišli vyšibať našu maticiarok na zjazdovku do lyžiarskeho strediska Jasná. Samotných vlekárov sme spevom priamo na zjazdovke natoľko prekvapili, že nás vyviezli lanovkou na svah Chopku a tam sme spustili spev, rozliehajúci sa široko-ďaleko. Všetky naše dievčence sme počastovali niekoľkými vedrami vody, nezabudlo sa ani na „vyšibkanie“ korbáčom a, samozrejme, trošička voňavky nesmelo chýbať a každej z dievčat sa zaspievalo.

V SNN 17 SI PREČÍTATE:

- Rozhovor s ministrom kultúry Marekom Maďaričom aj o Matici slovenskej.
- Riport z maticnej Národnej púte na Devín
- O presune prvých Slovákov z Maďarska domov spred 65 rokov
- Pohľad na prípravu osláv príchodu Cyrila a Metoda medzi našich predkov. Predbehnú nás Česi?

Vyhraďte víkend budúcnosti s Toyotou Auris Hybrid!

Navštívte nás, otestujte ktorékoľvek z vozidiel Toyota podľa vášho výberu, predložte vyplnený kupón a vyhrajte! Všetky kupóny budú v žrebovaní a 3 víťazi sa môžu tešiť na skvelý víkend s novou Toyotou Auris Hybrid. Súťaž prebieha do 30. 5. 2012, tešíme sa na vás!

TOYOTA

VŽDY
LEPŠIA CESTA

Meno: ..... Priezvisko: .....
Adresa: .....
Telefón: ..... Súkromná osoba/firma: .....
E-mail: ..... podpis: .....

Kombinovaná spotreba 3,8–4,0 l/100 km a emisie CO₂ 89–93 g/km. Zobrazené vozidlo môže obsahovať prvky príplatkovej výbavy.

R - 2012019

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BADÍN a Emil SEMANCO. Sídlo: Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiálna redakcia: Dunajská 18, 812 51 Bratislava. Tel: 02/ 52 92 44 85. Administrácia: Matica slovenská, Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Ján ČOMAJ, Roman MICHELKO, Ján JANKOVIČ, Drahošlav MACHALA, Pavol MAČALA, Andrej STRÝČEK. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranična.tlac@slpost.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciam. MIČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.